

09.2023
JG 26
#06

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand

FR-DE-EN
Traductions
Übersetzungen
Translations

Verschiјnt: Niet in Januari, Juli En Augustus – Foto: Filip Clissems

Basispolitiezorg komt in het gedrang

BENJAMIN VAN BUNDEREN
ROBBERECHTS

'Jongeren worden
vaak onderschat'

PATER-BROUWER
KAREL STAUTEMAS

BEA CANTILLON
EN NOËL SLANGEN

De kracht van
het toeval

ULIANA KHALANSKA
'We zullen
de duisternis
verslaan'

DE KETTING

Burgerlijk ingenieur **Joséphine Theunissen** (26) uit Dworp werd door Thierry Demol aangeduid om **de ketting** voort te zetten. Theunissen woont graag in de groene Rand, dichtbij Brussel.

INHOUD

- 06 Van Asse tot Zaventem
- 09 Jonge wind
- 11 Randatlas
- 14 Levenskunst
- 19 Bouwwerk
- 21 Mijn boek, mijn vriend
- 31 Cultuurinterview

Patisserie op maat

Joséphine Theunissen groeide op in Dworp, waar ze vandaag nog bij haar ouders woont. 'Ik ging hier naar de gemeenteschool en daarna naar Maria Boodschap in Brussel. Nadien studeerde ik voor burgerlijk ingenieur aan de VUB-ULB met specialisatie elektromechanica. Ik vond een job als proces-ontwikkelingsingenieur in Wieze. Ik woon heel graag in Dworp. De natuur en de nabijheid van Brussel spreken me aan. Heel wat vrienden van tijdens mijn studentenperiode wonen in Brussel, al verhuizen er velen van hen stilaan richting de Rand. Ik woon er op één kilometer van Zevenbronnen, een mooie locatie om te wandelen. Naast wandelen ga ik ook *crossfitten* in Ruisbroek. Dat doe ik vier tot vijf keer per week. Veel tijd voor andere hobby's blijft er niet meer over. Maar het voelt goed zo.'

File vermijden

Momenteel woont Theunissen nog bij haar ouders, maar daar komt binnenkort verandering in. 'Mijn vriend is afkomstig uit Vilvoorde. We hebben samen een huis gekocht in Zellik en verhuizen eind dit jaar. Eigenlijk hadden we ons oog laten vallen op Relegem, maar het werd dus Zellik, vlakbij Relegem. We kozen voor die locatie omdat het ongeveer in het midden ligt tussen Dworp en Vilvoorde. Ik rij voor mijn job van Dworp naar Wieze, mijn vriend werkt in Doel.

Als we in Zellik wonen, dan vermijden we het drukste deel van de Ring. We kunnen in Wemmel het ambetantste stuk van de Ring, met de zwaarste filedruk, *bypassen*. Zo laten we de file meestal achter ons. Ik ken Zellik nog niet echt, maar dat komt wel. De Groene Rand ligt vlakbij.'

Jungle

'Patisserie maken, is mijn grootste hobby', vertelt Theunissen. 'Sinds kleins af aan ben ik gepassioneerd door patisserie. In 2020 heb ik de stap gezet om mijn eigen patisserie op te starten in bijberoep. Bakken én proeven doe ik al sinds zolang ik me kan herinneren. Door veel te experimenteren, ontdekte ik mijn creativiteit en evolueerde ik van simpelweg bakken tot ware kunstwerkjes.'

'Het liefst van al spendeer ik tijd aan gepersonaliseerde bestellingen of met het uitproberen van nieuwe recepten. Als ik thuis kom, begin ik meteen aan de bestellingen. Ik maak gepersonaliseerde taarten, cupcakes, brownies, koekjes, huwelijkstaarten, desserttafels, enz. Ik werk vaak met thema's. Zo maakte ik onlangs voor een verjaardag taarten in het thema *jungle*, met allerlei figuurtjes. Mijn klanten mogen kiezen. Het is eigenlijk gebak op maat. Met patisserie kan ik echt mijn zinnen verzetten.'

TEKST Joris Herpol – FOTO Filip Claessens

CULTUUR

'We houden nu eenmaal van drama'

Niet weg kunnen. Vastzitten. In een ruimte, in je hoofd, met elkaar. In twee korte stukken schetst het danstheatergezelschap Peeping Tom een nachtmerrieachtig scenario. Maar wel eentje met ademruimte.

EN OOK

- 12 **De Groene Wandeling**
Parels aan de groene kroon
- 20 **Vitale kracht**
De dans van het leven
- 24 **Elliott Knuets en Jonathan Collin**
De muzikale magie van een vriendschap

VERDELING RandKrant september wordt bus-aan-bus verdeeld in Meise, Merchtem, Asse, Wemmel, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos, Linkebeek, Beersel en Sint-Genesius-Rode.

18

FR

Inzetten op het Nederlands als verbindende taal

Hoe kan er meer en beter worden ingezet op taalstimulering in de vrije tijd bij kinderen en tieners in de Vlaamse Rand? Cindy Van Dijck, Lynn Roels en de lokale besturen gaan op zoek.

21

17

© Ines Minten vanden Abeele

© f.c.

26

© f.c.

Eén titel, eentje maar (en hoe dat fout ging)

In onze nieuwe rubriek 'Mijn boek, mijn vriend' gaat redacteur Ines Minten op zoek naar het ultieme boek. Dat bleek moeilijker dan verwacht. Kan jij haar helpen? Geef jouw favoriete boek door op randkrant@derand.be

EN

De komst van een fabriek verandert een dorp

De industriële revolutie veranderde het leven voorgoed. Dat was ook het lot van Lot, waar de wolfabriek van Scheppers het aanzicht definitief veranderde van landbouwdorp tot verstedelijkte gemeente.

Lokale politiezones: op zoek naar personeel

‘De basispolitiezorg komt in het gedrang’

De politie speurt bijna evenveel naar nieuw personeel als naar boeven. Ook de lokale politiezones van Halle-Vilvoorde kampen met personeelstekorten. Wat zijn de problemen en wat zijn de mogelijke oplossingen in de Rand?

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

In het voorjaar 2022 schreven de dertien korpschefs van alle politiezones uit het arrondissement Halle-Vilvoorde een open brief aan hun verschillende overheden: de Belgische ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie, de Vlaamse minister van Justitie, de provinciegouverneur, de burgemeesters, de Procureur des Konings, de procureur-generaal en de commissaris-generaal van de federale politie. Aanleiding is het personeelsgebrek waar de politie-

zones, met name in de Vlaamse Rand, mee te kampen hebben, waardoor de opdrachten en de dienstverlening van de korpsen in het gedrang komen.

Erik Bassleer, korpschef van politiezone Vilvoorde-Machelen, treedt op als woordvoerder van alle zones en schetst de toestand: ‘We worden al enkele jaren geconfronteerd met een personeelstekort dat nu problematische proporties begint aan te nemen. We zagen weinig perspectief, dus die

brief was een eerste stap. We kaarten er de problemen in aan, maar doen zelf ook al een aantal suggesties voor oplossingen.’

De cijfers

Eerst de slechte cijfers en de gevolgen daarvan. ‘Voor de dertien zones samen telt ons kader – de personeelsformatie zoals die eigenlijk voorzien is – op dit ogenblik 1.318 operationele medewerkers en 298 administratieve en logistieke medewerkers. Kijken we naar de reële inzetbare capaciteit op 1 juni van dit jaar, dan zitten we bij de operationele medewerkers, waar zich de grootste problemen situeren, slechts aan 970 mensen. Dat is een concreet tekort van 348 mensen, vooral in het basiskader van inspecteurs (245) en in het middenkader van hoofdinspecteurs (85). In een aantal zones ontbreken ook officieren, maar dat probleem is minder ernstig.’

Wat zijn de gevolgen? Bassleer geeft aan dat je met een volledig ingevuld kader je reguliere werking kan garanderen en daarnaast ook nog ruimte hebt om ontradend en preventief te werken of aan wijkwerking te doen. ‘Dat zijn de zaken die alle eerste sneuvelen. Er zijn minder preventieve acties en minder ontradende patrouilles op het terrein en dat laat zich voelen, zeker in de donkere maanden wanneer het aantal woninginbraken stijgt. Op bepaalde evenementen kunnen we ook geen preventief toezicht meer doen, en voor bepaalde evenementen is het de vraag of die in de toekomst nog wel zullen kunnen plaatsvinden. Noodoproepen worden zeker nog beantwoord, maar als er niets verbetert kan de basispolitiezorg in het gedrang komen.’

De problemen

De oorzaken van het personeelstekort zijn divers. Over het algemeen is er een gebrek aan kandidaten voor de job. ‘Dat heeft in de regio rond Brussel te maken met het feit dat er veel werkgelegenheid is in andere sectoren’, zegt Bassleer. ‘Denk maar aan de private veiligheidssector of de luchthaven. Voor een deel speelt het imago van de politie mee, bijvoorbeeld door beelden van manifestaties waarbij de politie wordt bekogeld. Dat spreekt jonge mensen niet aan, ook al is dat natuurlijk geen dagelijkse kost.’

De lokale politie benadrukt dat ze ook profielen nodig heeft die meer op het sociale, communicatieve of administratieve zijn gericht. Toch ondervindt de Rand stevige concurrentie van Brussel als aantrekkings-

pool voor agenten die graag wat meer actie hebben. Omdat de Brusselse korpsen ook personeelstekorten hebben, kan je daar veel overuren maken. En dat is niet de enige financiële motivatie voor agenten die graag wat extra verdienen. Zo kunnen de zones uit de Rand niet op tegen de *Brusselpremie* en de *verbintenistoelage* voor inspecteurs die zich engageren om minstens zeven jaar in Brussel te blijven. 'Dat kan voor een beginnend inspecteur een verschil van 400 euro netto per maand betekenen. Dat voelen wij uiteraard.'

Ten opzichte van andere gemeenten in Halle-Vilvoorde hebben de zones WOKRA, AMOW en Rode, actief in de facilitatengemeenten, het voordeel dat ze hun agenten, die over een Selor-attest Frans beschikken, voor 100% een tweetaligheidstoelage kunnen aanbieden (goed voor 247,34 euro bruto per maand, red.), waar agenten van pakweg de zones Zennevallei of Druivenstreek maximum 25% van die premie kunnen krijgen.

Het grootste probleem zit echter bij de Dienst Rekrutering en Selectie van de federale politie (DPRS). 'Die faalt', weet Bassleer. 'Er zijn wel degelijk kandidaten, maar wanneer die niet door het selectie- en rekruteringsysteem geraken, heb je natuurlijk nog steeds een probleem. Dat voelen we al een jaar of twee aan en hebben we achter de schermen al aangekaart. De rekruteringsprocedure is in principe verkort van twaalf tot vier maanden, maar de doorlooptijd tussen kandidatuur en scholing is nog altijd te lang, waardoor kandidaten afhaken. Na een eerste fysieke proef hoort een kandidaat soms een jaar lang niets meer. In de Vlaams-Brabantse politieschool PIVO in Asse is onlangs een opleiding voor inspecteurs niet kunnen beginnen omdat de DPRS er, onder meer door hun eigen personeelstekort, niet in slaagt de kandidaten tijdig op de school te krijgen. Dat is dramatisch.'

Ook de ligging van de provinciale politieschool in Asse is niet ideaal. Veertig tot vijftig procent van de kandidaten komen uit Oost-Vlaanderen en gaan na de opleiding vaak niet in Vlaams-Brabant aan het werk. Voor het arrondissement Leuven, maar ook voor zones als Overijse-Hoeilaart, is de opleiding in Asse minder gunstig. Wie in Asse naar de politieschool gaat, ziet het vaak niet zitten om, eens aan het werk, over de Ring naar het zuidoosten van Brussel te pendelen. Brabantse kandidaten naar de Limburgse politieschool sturen, is geen oplossing, en

Limburgse agenten die in Vlaams-Brabant werken, zoeken zodra het kan toch liever een job dichterbij huis. Een extra politieschoolantenne in de regio Leuven zou eventueel een oplossing kunnen zijn om wonen, opleiden en werken in dezelfde regio mogelijk te maken.

De oplossingen

Kregen de korpschefs inmiddels gehoor? Na hun open brief kreeg een delegatie van korpschefs uit Halle-Vilvoorde een uitnodiging voor een overleg met Annelies Verlinden (CD&V), minister van Binnenlandse Zaken. Bassleer: 'Begin april heeft de minister naar ons geluisterd en ons gevraagd om een aantal concrete voorstellen uit te werken met het oog op een nieuw onderhoud in oktober. We werken nu aan een 18-puntenprogramma met een aantal maatregelen op korte en langere termijn. Zo denken we op korte termijn aan de opschorting van het inzetten van onze manschappen buiten de provincie Vlaams-Brabant in het kader van *HyCap* (gehypothekeerde capaciteit, red.). Dat is een solidariteitsmechanisme waarmee zones elkaar versterking kunnen vragen en geven. Maar de Vlaams-Brabantse korpsen leveren vooral: in Brugge voor een voetbalwedstrijd, in Brussel voor een betoging. Wij zouden dat systeem van wederzijdse ondersteuning graag beperkt zien tot onze provincie, wat ons diensten en afstanden uitspaart. Daarnaast zijn er voorstellen rond alles wat te maken heeft met de toelagen: die zouden gelijk kunnen worden getrokken met die van het Brussels Gewest. We denken ook na over schaalvergroting in de vorm van associaties of fusies. En daarnaast is er natuurlijk de rekrutering. Zo zouden we kunnen nagaan of het haalbaar is om een eigen rekruteringskanaal op te richten in de plaats van dat van de federale politie, eventueel ondersteund door een externe instantie.

Sowieso loopt er, samen met de gouverneur, nu al het project rekrutering en selectie van alle politiezones in de twee arrondissementen van Vlaams-Brabant met als eerste pijler een eigen rekruteringscampagne die deze zomer is begonnen, en als tweede het aanbieden van een online voorbereidingstraject dat de slaagkansen van de kandidaten kan doen stijgen (na een eerdere stijging van 12 naar 20% wil men naar 30%, red.). Pijler drie is met PIVO bekijken hoe zij onze referentieschool kunnen worden door het onderwijsaanbod anders te organiseren. Pijler vier gaat over het behoud van medewerkers die al in dienst zijn. Met die maatregelen verwachten we op korte termijn een instroom van meer dan 250 operationele medewerkers. Op die manier zou ons tekort toch al dalen naar 19%, maar dan nog hebben we een lange weg

🗨️ Momenteel zijn er 348 politiemensen tekort in Halle-Vilvoorde. 'Het wordt stilaan problematisch', volgens de politie.

te gaan.'

Het kabinet Verlinden erkent dat het een uitdaging is om in de Rand aan voldoende politiemensen te geraken. 'De minister heeft zich geëngageerd om deze legislatuur jaarlijks 1.600 inspecteurs extra aan te werven. Voor 2021 is dat gelukt', meldt het kabinet. 'Begin dit jaar is een structurele loonsverhoging ingevoerd en met de vakbonden is overeengekomen om het statuut van de politiemensen te verbeteren. Eén van de nieuwe maatregelen is de aanwerving op maat van de politiekezone. Ook de rekrutering en de werking van de politiescholen wordt bekeken zodat er gerichte campagnes uitgewerkt kunnen worden voor de Vlaamse Rand.' ●

DE ,Die polizeiliche Grundversorgung gerät in Gefahr'

,Im Juni dieses Jahres fehlten 348 Polizeibeamte in den dreizehn Polizeizonen von Halle-Vilvoorde. Das Problem wird immer akuter, denn wenn keine neuen Kräfte hinzukommen, wird die polizeiliche Grundversorgung in Gefahr geraten. Die Präventiv- und Nachbarschaftsarbeit werden als erste wegfallen', sagt Erik Bassleer, Polizeichef der Polizeizone Vilvoorde-Machelen und Sprecher aller Zonen von Halle-Vilvoorde. Zu wenige Kandidaten, die Prämien in Brüssel, die schlechte Auswahl und Einstellung sowie die schlechte Lage der Polizeischule in Relegem sind die Hauptursachen für den Mangel an Polizeibeamten. Im Oktober wird die Polizei mit der Innenministerin eine Reihe von Lösungen erörtern.

© de gordel

Een toffe zondag

VLAAMSE RAND Op zondag 4 september kan je de Vlaamse Rand al wandelend en fietsend verkennen tijdens de Gordel. Trefpunten dit jaar zijn het provinciedomein van Huizingen en de Plantentuin in Meise. Vanuit Huizingen kan je kiezen uit wandelingen van 5, 11 of 16 km en fietstochten van 24, 43 of 62 km. De Plantentuin in Meise is het vertrekpunt voor wandelingen van 5, 11 of 14 km en fietstochten van 21, 38 of 60 km. Wie van wat uitdaging houdt kan kiezen voor het fietsparcours van 100 km of een rit in peloton van 125 km. Nieuw dit jaar is de Gordelcross in het provinciedomein van Huizingen. Kinderen tussen 6 en 12 jaar kunnen er in de voormiddag een initiatie veldrijden volgen op een toegankelijk parcours. In de namiddag staat ook een demowedstrijd op het programma met veldrijders van

vroeger en nu. Nadien kan iedereen vrij het veldritparcours verkennen.

Ook aan animatie is er geen gebrek tijdens de Gordel. Kinderen kunnen hun hart ophalen in het VIKdorp in het provinciedomein van Huizingen. Er zijn optredens voor jong en oud met als afsluiter #LikeMe. De Plantentuin in Meise laat bezoekers ter gelegenheid van de Gordel op 4 september gratis binnen, en ook daar worden de Gordelaars getraakteerd op optredens en animatie. Deelnemen aan de Gordel is zoals altijd gratis, maar je registreren is wel nodig. Dat kan vooraf online of op de dag zelf bij de start. Door de registratie ga je verzekerd op pad en maak je kans op leuke prijzen. De Bûûmplanters planten een boom per geregistreerde deelnemer. - TD

 www.degordel.be

Nieuw onthaal

GAASBEEK Wie een bezoek wil brengen aan het Kasteel van Gaasbeek, het park of de museumtuin, kan voortaan terecht in het gloednieuwe onthaalpaviljoen aan de hoofdingang van het kasteeldomein. 'Er werd gekozen voor een ontwerp van Atelier Pierre Hebbelinck', vertelt Tess Thibaut, communicatieverantwoordelijke van het Kasteel van Gaasbeek. 'Het paviljoen bestaat uit een grote uitnodigende luifel met daaronder een gesloten box waarin naast de onthaalfunctie ook de museumshop, kantoorruimte, de museumbibliotheek en het kasteelarchief, een gesloten depot, een berging en het sanitair een plek kregen.' Het nieuwe onthaalpaviljoen maakt deel uit van het grote masterplan voor de hele erfgoedsite in Gaasbeek. Momenteel wordt de binnenruimte van het kasteel gerestaureerd, dat in 2023 opnieuw de deuren opent. Het nieuwe onthaalpaviljoen is open van dinsdag tot zondag van 9.30 tot 12.30 uur en van 13 tot 16.45 uur. - TD

© dl

Burgers doen aan wetenschap

TERVUREN/MEISE Musea en wetenschappelijke instellingen doen almaar vaker een beroep op burgerwetenschappers om te helpen bij hun onderzoek. Ook het Afrikamuseum in Tervuren en de Plantentuin in Meise doen dat. Burgers helpen hen bijvoorbeeld bij de verdere uitbouw van online-databanken. Het Afrikamuseum heeft onlangs een *citizen science coördinator* aangesteld om de projecten waarbij burgerwetenschappers betrokken zijn, in goede banen te leiden. De Plantentuin rekt onder meer voor het grote digitaliseringsproject DiSSCo op vrijwilligers via het DoeDat-platform. 'DoeDat is het platform dat de Plantentuin zelf heeft ontwikkeld, in eerste instantie als crowdsourcingplatform voor het transcriberen van de vier miljoen herbariumvellen van de eigen herbariumcollectie', vertelt Maarten Trekels van de Plantentuin. 'Dankzij de Plantentuin kan dit platform nu ook breder worden toegepast binnen het DiSSCo-project, waarbij veertien Vlaamse en federale instellingen betrokken zijn. Niet minder dan 1.022 vrijwilligers zorgden ervoor dat er al 476.000 objecten gedocumenteerd in de database terecht kwamen.' - TD

Werken aan de Ring

VLAAMSE RAND De Vlaamse Regering heeft een aantal belangrijke knopen doorgehakt in verband met de herinrichting van de Ring rond Brussel. 'Concreet zal de Ring in de zone Zaventem een parallelstructuur krijgen, waar doorgaand verkeer gescheiden wordt van lokaal verkeer', legt Vlaams minister van Mobiliteit Lydia Peeters (Open VLD) uit. 'In de zone Wemmel, waar de Ring minder ruimte inneemt, wordt de doorstroming geoptimaliseerd met vier rijstroken en worden op- en afritten aangepakt. Zo wordt het sluipverkeer uit de woonkernen gehaald en terug op de Ring gebracht. Een extra troef is dat de nieuwe Ring minder ruimte zal innemen dan de Ring vandaag, wat belangrijk is in het verstedelijkte Vlaanderen. Dankzij dit project komt er 88 ha ruimte vrij en worden er meer dan zestig ecologische verbindingen langs, over en onder de R0 gerealiseerd.' Na de zomer volgt een adviesronde voor de lokale, provinciale en gewestelijke instanties. Na die adviesronde wordt het ruimtelijk uitvoeringsplan voorgelegd aan de Vlaamse Regering en volgt een openbaar onderzoek. Dan kunnen inwoners uit de streek, organisaties en verenigingen hun opmerkingen formuleren. De bedoeling is om in 2025 van start te gaan met de werken. - TD

Hoge werkdruk voor zelfstandige verpleegkundigen

VLAANDEREN De werkdruk die zelfstandige thuisverpleegkundigen ervaren, is de voorbije jaren flink toegenomen. Dat toont een onderzoek van dienstverlener Nurstar aan. 'Een zelfstandige verpleegkundige werkt gemiddeld 9 uur per dag en 5 dagen per week. Voor 42% van de respondenten gaat het om meer dan 10 uur per dag, 26% werkt 7 dagen op 7', zegt Henk Vandenbroele van Nurstar. 'Gemiddeld bezoekt een thuisverpleegkundige maar liefst 22 patiënten per dag. Bovenop die lange werkdagen komt nog eens een 15 tot 20 uur per maand extra werk om alle administratie in orde te brengen. Die cijfers tonen duidelijk aan onder welke hoge werkdruk vele zelfstandige thuisverpleegkundigen werken.' - TD

- De wekelijkse vrijdagmarkt in **Sint-Pieters-Leeuw** keert terug naar haar oude locatie onder de kerktoeren. Gezelliger en grotere zichtbaarheid.
- Het voormalige Parker Hotel in **Diegem** is ingericht als nieuw opvangcentrum voor 392 asielzoekers. Zestig personeelsleden staan in voor de werking van het centrum. Het gemeentebestuur van **Machelen** kantte zich tegen de komst van het centrum.
- Volgens cijfers van Binnenlandse Zaken verhuisden vorig jaar zo'n 24.000 Brusselaars naar Vlaanderen, ongeveer driekwart richting Vlaamse Rand.
- De gemeenschapswachten in **Meise** kunnen voortaan boetes uitschrijven voor het niet opruimen van hondenpoep, sluikestorten, gras maaien op zondag en hinderlijke tuinbeplanting.
- De Vlaamse overheid vroeg een omgevingsvergunning aan voor een nieuw deel van de fietssnelweg langs de E40 tussen Brussel en Bertem. De werken starten midden volgend jaar.
- Intercommunales Interza en Incovo treden sinds deze zomer in elf gemeenten in de Noordrand strenger op tegen fout aangeboden afval.
- In één maand zijn in de politiezone Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, **Meise** (KLM) 23 rijbewijzen ingetrokken wegens te snel rijden.
- **Grimbergen** en de Vlaamse overheid investeren fors in de erfgoed site De Liermolen. Het horecagedeelte wordt vernieuwd en er komen een B&B en een toeristisch infopunt.
- In **Grimbergen** wordt de cockeriesite van 11,5 ha aan de Oostvaardijk gesaneerd.
- De plannen voor de bouw van

een nieuwe zijvleugel aan het gemeentehuis in **Grimbergen** worden aangepast en er komt geen ondergrondse parking met winkelruimte.

- De Vlaamse overheid maakt vanaf 2024 werk van een nieuwe fietsverbinding tussen **Dilbeek** en **Zellik** die parallel met de Ring zal lopen tussen de N8 in Dilbeek en de fietssnelweg F212 in Zellik.
- Uit cijfers van de VDAB blijkt dat er in **Halle-Vilvoorde** iets meer dan 5.400 vacatures openstaan; een nieuw record.
- In juni zijn in **Halle-Vilvoorde** 1.500 rijbewijzen ingetrokken voor gsm-gebruik achter het stuur.
- De voetgangers- en fietsersbrug over de Pontbeeklaan in **Zellik** is grondig gerenoveerd.
- Om langparkeerders te weren, voert **Machelen** een nieuw parkeerreglement in waardoor je binnenkort niet meer kan parkeren zonder bewonerskaart of blauwe schijf.
- Tijdens het weekend van 10 en 11 september viert gemeenschapscentrum de Boesdaalhoeve in **Sint-Genesius-Rode** zijn 25e verjaardag.
- In verschillende wijken in **Sint-Genesius-Rode** zijn moestuinbakken geplaatst waarin buurtbewoners zelf groenten en fruit kunnen kweken. De moestuinbakken kwamen er op vraag van het burgercollectief TomorRode en moeten het contact tussen buurtbewoners verbeteren.
- Op de grens van **Drogenbos** en **Sint-Pieters-Leeuw** is de nieuwe Drie Fonteinbrug over het Kanaal naar Charleroi in gebruik genomen. Kostprijs: 15,8 miljoen euro.
- De nieuwe onderdoorgang in het station van **Vilvoorde** werd deze zomer in gebruik genomen.
- De Leuvense Poort in de Molenberglaan aan het Park van **Tervuren** is in afwachting van herstellingswerken gesloten.
- Het beeld van de olifant tegenover het Afrikamuseum in **Tervuren** wordt vanaf midden 2023 gerestaureerd.
- **Asse** stelt vijf nieuwe fietsherstelzuilen ter beschikking. Fietsers vinden er materiaal waarmee ze hun fiets kunnen repareren. - JH

© dt

①

Schilderen in open lucht

GRIMBERGEN De vereniging Kunstдорp neemt diverse initiatieven om de gemeente Grimbergen als kunstdorps op de kaart te zetten. Ze focust op kunstwerken van landschapschilders die Grimbergen in het verleden in beeld hebben gebracht en promoot tegelijk de hedendaagse kunstvorm. Vanaf 29 augustus staan op verschillende plaatsen langs het wandelpad in de Maalbeekvallei schilders-ezels (chevalets) opgesteld met een reproductie van een schilderij van lokale schilders. Tijdens de Open Monumentendag (OMD) op 11 september zullen landschapschilders live op een aantal markante plaatsen tekenen en schilderen. In de Charleroyhoeve is er die dag de videoprojectie *1.000 jaar Grimbergen in de Kunst* te zien. En in de Oyenbrugmolen loopt vanaf het Oyenbrugmolenfeest op 28 augustus tot op de OMD de tentoonstelling van zogenaamde Grimbergse plein-airisten, landschapschilders die schilderen in de open natuur. Zowel het molenfeest als de OMD staan in het teken van het Europese thema duurzaamheid. - GH

Hopteelt door de eeuwen heen

DILBEEK In Dilbeek kan je tijdens Open Monumentendag op 11 september in het rijke hopverleden duiken. In de 19e en 20e eeuw bloeide de hopteelt in de ruime omgeving van Dilbeek. Vandaag vind je er nog sporen van in Sint-Martens-Bodegem en Sint-Ulriks-Kapelle. 'Een wandeling met verscheidene informatiepunten voert je langsheen deze verborgen plekjes', laat de organisatie weten. 'Langs hopveld en hopasten waar de hoptellen werden gedroogd. Je krijgt ook de kans om zo'n hopast van binnen te bezoeken, want enkele hopteigenaars openen voor de gelegenheid de deuren.' In Solleveld in Sint-Martens-Bodegem loopt een tentoonstelling over de hopteelt. Een hopkar voert je naar het huisje Mostinckx, waar je in het hopcafé de theorie in de praktijk kan omzetten. Ook in heel wat andere gemeenten van de Vlaamse Rand kan je tijdens Open Monumentendag bekend en minder bekend erfgoed ontdekken. - TD

📍 www.openmonumentendag.be

②

© dt

‘Jongeren worden vaak onderschat’

Benjamin Van Bunderen Robberechts (15) woont in Dworp met zijn ouders, broer en hun twee honden Bo en Isidoor. Benjamin gaat naar school in het Maria-Boodschaplyceum in Brussel, speelt contrabas en basgitaar, en is activist.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

Zo nam hij deel aan de klimaatmarsen en sprak hij in het parlement over de gevolgen van de covidcrisis voor jongeren. Nadat zijn Brusselse leeftijdsgenoot en klimaatactiviste Rosa vorig jaar om het leven kwam bij de overstromingen in Wallonië lanceerde Benjamin, samen met Rosa haar vrienden en familie, de campagne #ClimateJusticeForRosa.

Wat kan jij dat veel andere mensen minder goed kunnen?

‘Ik ben niet verlegen, ik hoor graag verschillende opinies, en ik geef nooit op. Als ik iets wil bereiken, dan doe ik daar alles voor.’

Wanneer ervaar je echte geluksmomenten?

‘Als ik met vrienden aan iets werk en voel dat het lukt. Dat kan gaan van samen een nummer spelen dat ineens goed klinkt tot het opzetten van een klimaatactie die impact zal hebben.’

Wat maakt je ongelukkig?

‘Dat sommige volwassenen jongeren niet altijd serieus nemen. Jongeren worden vaak onderschat. Het is belangrijk dat hun stem wordt gehoord.’

Wat zou je doen als je eerste minister was?

‘Ik besef dat de klimaatcrisis veel moeilijker op te lossen is dan de covidcrisis, maar de aanpak zou dezelfde moeten zijn. Politici denken te veel aan herverkozen worden. Ze moeten het advies volgen van wetenschappers zoals Jean-Pascal van Ypersele of

Wim Thiery, die die tweestrijd niet hebben. Tegelijk moeten we grootschalige campagnes opzetten zodat de bevolking begrijpt waarom de klimaatmaatregelen nodig zijn. In volle covidcrisis hebben jongeren alles gedaan om ouderen te beschermen. Nu is het aan hen om hetzelfde te doen voor ons.’

Welk voorwerp zou je niet kunnen missen, behalve je smartphone?

‘Sowieso niet de smartphone. Ik kan niet leven zonder muziek, dus kies ik voor mijn muziekinstrumenten. Mijn contrabas kan ik niet overal meenemen; toch heb ik meestal een instrument mee, al was het maar mijn mondharmonica.’

Wat is het meest speciale dat je persoonlijk hebt meegemaakt?

‘Ik heb al veel speciale dingen gedaan, maar wat ik echt cool vond, is om samen met vier andere Belgische tieners te spreken over de kindvriendelijke versie van de slotbeschouwingen van het VN Kinderrechtencomité die we maakten met de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Omdat ze zo onder de indruk waren van ons werk, mochten we het heel uitzonderlijk komen presenteren in Genève. Vorige week kreeg ik ook plots een bericht op Instagram van Alexander De Croo. Zijn bericht begon met *Beste Benjamin, Alexander hier, de eerste minister van België*. Hij wou mijn nummer om me te kunnen bellen.’

Wat wil je later worden?

‘Ik was er jaren van overtuigd dat ik diplo-

maat wilde worden, maar ik zou er wel moeite mee hebben om een regering te vertegenwoordigen waar ik niet helemaal zou achterstaan. Het hangt er dus nog een beetje van af wat er in de volgende jaren zal gebeuren. In elk geval wil ik internationale betrekkingen studeren.’

Doe eens een toekomstvoorspelling.

‘Mijn kinderen zullen later vragen waarom de generatie van mijn ouders geen strengere klimaatmaatregelen hebben genomen. Waarom ze zo egoïstisch en kortzichtig zijn geweest. Ik wil aan mijn kinderen kunnen zeggen dat ik mijn best heb gedaan om dingen te veranderen.’

Wat was er vroeger beter?

‘De muziek! Ik besef dat ik nu als een oude zak klink, maar het is zo, ik hou van muziek van de jaren 30 tot de jaren 70: rock ‘n roll, jazz, blues.’

Welk(e) serie/film/muziek/boek/beeld wil je iedereen aanraden?

‘Mijn favoriete film is *The Blues Brothers* uit 1980. Misschien niet de meest diepzinnige, maar ik heb hem al vaak gezien en ik word er gelukkig van.’

Wat is het mooiste plekje in je omgeving?

‘Praktisch elke dag fiets ik in Dworp door een prachtige holle weg naar school in Brussel of naar de muzieacademie. Ik vind Brussel de beste stad van de wereld, maar ik ben blij dat ik ‘s avonds door de natuur kan fietsen.’ ●

‘Als je mensen kan helpen, moet je dat doen’

Subprior Karel Stautemas van de Abdij van Grimbergen is moeilijk te pakken te krijgen. Als hij niet bezig is met de nieuwe microbrouwerij om authentieke bieren te creëren die in de traditie van de abdij passen, is hij op weg naar Oekraïne om hulpgoederen te leveren en vluchtelingen op te halen.

TEKST Anne Peeters – FOTO Filip Claessens

Het geeft een beeld van het drukke leven van de pater die brouwer werd om te verzekeren dat de abdij kan blijven doen wat ze al eeuwen doet: er zijn en helpen waar het nodig is.

Hoe wordt een pater een brouwer?

‘Zo vreemd is dat niet voor een Norbertijn. Brouwen hoort bij onze traditie. In de abdijen van onze orde werd altijd al gebrouwen, of kaas of brood gemaakt. In 2010 werd ik door onze abt Erik gevraagd om provisor te worden. Dat betekent dat je instaat voor het onderhoud, de nodige voorzieningen en de financiële kant van het leven in de abdij. Ervoor had ik altijd pastoraal werk gedaan als pastoor van de Verbrande Brug, Humbeek en Molenveld, daarna als verbondsalmoezenier van het VVKSM (Vlaams Verbond voor Katholieke Scouts en Meisjesgidsen). Vervolgens werd ik pastoor van Merchtem, Bollebeek en Mollem. Voor mijn nieuwe taak moest ik uiteraard de budgetten bekijken.

Wat er buiten gaat weet je vlug, maar het werd al snel duidelijk dat de inkomsten een versnelling hoger moesten als we het leven in de abdij de komende decennia mogelijk wilden houden. En kijk, daar bleek het Grimbergenbier een oplossing.’

‘Het zit in onze traditie. Bier, brood en kaas uit de abdij waren vroeger zelfs betaalmiddelen. Wist je dat? Onze abdij werd gesticht in 1128 en verwoest door een grote brand in 1142. Of er toen al brouwactiviteit was, weet ik niet, maar toen de abdij na de beeldenstorm in 1556 weer heropgebouwd werd, was er wél sprake van het *herbouwen van de brouwerij*. Idem na de Franse Revolutie. Pas in 1958 kwam de commerciële Grimbergen via Alken-Maes op de markt. Het is nu de vierde keer dat de abdij opnieuw begint met bier brouwen. De Feniks werd het symbool van het Grimbergenbier, naar de feniks op het wapenschild van de abdij, die na elke verwoesting weer uit haar as herrijst. De samenwerking met

Carlsberg en Alken-Maes gaf mogelijkheden. Het zorgde voor een nieuwe dynamiek rond het abdijsbier. In 2016 leidde een bezoek van de ceo van Carlsberg aan de abdij tot het idee om niet enkel het Grimbergenbier te laten brouwen, maar om in de abdij zélf ook een microbrouwerij te beginnen. En kijk: zo startte ik met een brouwerij-opleiding.’

Waarom is het zo belangrijk om in de abdij zelf opnieuw te brouwen?

‘Wij waren op zoek naar meer authenticiteit, als *guardians of the recipe*. In onze archieven zijn bijvoorbeeld nog manuscripten en boeken te vinden met oude ingrediëntenlijsten voor bier. We hebben hier een hopveld aangelegd met een oude Vlaamse hopsoort, de Groene Bel. En een bierkruidentuin, want voor er hop was, zorgden kruiden voor die bittere smaak in het bier en kon het bier iets langer

“ **Het werd al snel duidelijk dat we de inkomsten moesten verhogen, wilden we het leven in de abdij de komende decennia mogelijk houden.**

bewaard worden. Onze microbrouwerij is een laboratorium om nieuwe Grimbergen bieren te ontwikkelen. We mogen experimenteren en kunnen maximaal 10.000 hectoliter per jaar brouwen. In het belevingscentrum Fenikshof kan je komen proeven van de verschillende bierstijlen en smaken, en ontdekken welk bier bij je past. Wij kunnen jouw oordeel dan weer gebruiken om onze bieren nog lekkerder te maken. Vanop de loopbrug kan je onze brouwzaal bezichtigen. Mijn scriptie voor de brouwopleiding in Kopenhagen stuur ik deze dagen op, ik zal ze in de loop van volgend jaar moeten verdedigen.’

Welke speciale bieren brouwen jullie in de abdij?

‘Onze *Magnus Opus Brut* is ons eerste bier. Het is gemaakt met wijngist. Daar krijg je een

EN Abbey brewing up a storm

How does a priest become a brewer? Karel Stautemas: ‘It is not all that surprising for a member of the Norbertine community, as brewing is part of our tradition. In the abbeys of our order, people have traditionally been involved in brewing, or making cheese or bread. After becoming provisor of Grimbergen Abbey in 2010, I was made responsible for maintenance, requisites and the financial side of life at the abbey. Prior to that, I had always engaged in pastoral duties. I soon realised how important it was to boost our income so as to guarantee the abbey’s survival over the coming decades. And lo and behold, Grimbergen beer seemed to offer a solution to this problem. Our microbrewery is a laboratory for developing new Grimbergen beers. The Fenikshof discovery centre is the perfect place to sample the different types of beer and decide which beverage suits you best.’

heel bijzondere smaak mee, die een beetje lijkt op die van een sauvignon blanc. De *Ignis Quadruple* is ons tweede bier. *Ignis* betekent *vuur*; wat verwijst naar het feit dat onze abdij in haar 900-jarige geschiedenis drie keer is afgebrand en telkens terug is heropgebouwd. De *Astrum Pale Ale* verwijst naar de volkssterrenwacht Mira, die hier naast de abdij is gevestigd. Je ziet dat onze bieren telkens verwijzen naar de wortels van de Abdij van Grimbergen.’

Van pastoor naar brouwer: mis je het pastorale werk?

‘In 2017 moest ik afscheid nemen van mijn parochies Merchtem, Bollebeek en Mollem om de bouw van de brouwerij, de aanleg van de kruidentuin en het hopveld op te volgen, om de samenwerking met onze partners uit te bouwen en om de brouwerij-opleiding te volgen. Ik was echter nooit helemaal weg van dat stuk van mijn taak, gelukkig. Ik had eerder in 2012 de vzw *Quid Nunc Viator* (En wat nu, pelgrim) opgericht, een organisatie die pelgrimstochten voor jongeren organiseert in Europa en Palestina. Om hen de kans te geven om stil te staan bij de grote vragen in het leven, om hen te begeleiden in die zoektocht,... En toen kwam de pandemie. Dat maakte alles natuurlijk moeilijker.’

Het is ook vanuit de inspiratie om er te zijn voor anderen dat je hulp voor vluchtelingen uit Oekraïne op poten hebt gezet?

‘Begin maart, net na de Russische inval, keek ik naar *De Zevende Dag* en daar legde een Oekraïense handelsattaché uit dat hulp nú nodig was, niet later. De politici zaten er wat ongemakkelijk bij te schuifelen. Het verdriet, de angst, de pijn, het lijden van de mensen daar: het raakte mij en de hele abdijsamenleving diep. Diezelfde week zijn wij beginnen helpen waar we konden. Pater Johan kende een Oekraïense mevrouw die veel hulpgoederen had verzameld die ze naar Oekraïne wilde brengen, maar ze vond niemand die het aandurfde naar daar te rijden. Ik kon

📍 NAAM Karel Stautemas (57) – WOONPLAATS Grimbergen – BEROEP pater-brouwer

een paar dagen vrijmaken en dacht: waarom niet? Op 4 maart ben ik voor de eerste keer vertrokken. Ik ben tot aan de grens gereden. Eerst was ik van plan om door te rijden tot in Oekraïne zelf, maar ik kreeg het bericht dat het niet meer veilig was om de grens over te steken en dat het me dagen file zou kosten om terug te komen. Aan de grens met Polen, in het dorpje Przemysl, had ik een contactadres voor een veilig depot waar ik de rolstoelen, droge voeding en medisch materiaal kon afleveren. Deze mensen hebben ervoor gezorgd dat alle spullen op hun plaats zijn geraakt, ze hebben ons foto's bezorgd die we aan alle sponsors en mensen die hadden meegewerkt, konden tonen. Ik wil iedereen die geholpen heeft trouwens heel erg bedanken, vooral mijn vast team en de oud-scouts van Grimbergen. In mijn busje kon ik acht vluchtelingen mee terug naar hier brengen, maar er bleven natuurlijk veel meer mensen achter. Dus ben ik daarna nog

drie keer heen en weer gereden. Weet je, die oorlog gebeurt op maar twee dagen rijden van hier... Uiteindelijk hebben we 64 mensen kunnen helpen. We zorgden ervoor dat Oekraïense mensen in België hen bij hun aankomst stonden op te wachten. Onderweg was het behelpen met google translate. Dat ging, maar ik denk dat het heel belangrijk is dat ze hier in hun eigen taal werden ontvangen. Deze vluchtelingen zijn getraumatiseerd, duiken in elkaar als er een vliegtuig overvliegt, zitten in angst en onwetendheid over hun geliefden. Dan in een vreemd land je eigen taal horen, is belangrijk. Via het netwerk dat we hebben uitgebouwd, konden ze bijna allemaal terecht bij een Oekraïens gezin in België. Ondertussen hebben we verder gewerkt. Er staan hier nu nog twee ambulances klaar, uitgerust met medisch materiaal en hulpgoederen, die we nog ter plekke willen krijgen. Moeilijk? Nee, als we mensen kunnen helpen, moeten we dat doen.' ●

Parels aan de groene kroon

Na de fijne kennismaking met het domein Tournay-Solvay vorige keer volgen we de Groene Wandeling verder richting het echte Zoniënwoud.

TEKST Herman Dierickx - FOTO Filip Claessens

Via de Twee Bergenweg zit je meteen weer op het goede pad en passeer je de bekende neolithische site waar interessante artefacten zijn opgegraven die duidelijk maken dat deze plaats al heel vroeg bewoond was. Ten noorden van de weg bevindt zich het Natura 2000-gebied rond de Verdrongen Kinderenvallei, ten zuiden ervan ligt het natuurgebied van de Vuilbeekvallei. Allebei zijn ze van groot belang voor de biodiversiteit van het Zoniënwoud. Het eerste gebied is tevens de bron van de Karregatbeek, die op haar beurt uitmondt in de bovenloop van de Woluwerivier.

De Groene Wandeling gaat verder naar het zuidwesten waar je op de drukke Waterloosesteenweg stoot en iets verderop een eind de Schilderachtige Dreef volgt die de grens vormt tussen het Brussels en het Vlaams Gewest. Daarna stoot je op het vijftien hectare grote Verrewinkelbos met een uitgesproken reliëf en vele tientallen meter

hoogteverschil. Samen met de volgende sites langs de Groene Wandeling behoort het eveneens tot het Natura 2000-netwerk omwille van zijn hoge natuurwaarde en de aanwezigheid van verschillende vleermuisensoorten. Bovendien staan hier verschillende beuken die meer dan tweehonderd jaar oud zijn. De alleroudste zou uit 1789 dateren.

De woonwijken zijn allemaal van na de Tweede Wereldoorlog. Heel het gebied maakte vroeger deel uit van het Zoniënwoud maar werd geleidelijk aan verkaveld.

Via de Buysdellelaan kom je aan het Buysdellebos om daarna via het Louis Pasteurinstituut het Engelandplateau aan te doen. Iets naar het noorden liggen de Kauwberg en het Sauvagèrepark, allemaal parels aan de groene kroon van dit deel van het Brussels Gewest, en allemaal in beheer van Leefmilieu Brussel.

Verkavelingen

Je zou het niet zeggen, maar hier was en is nog steeds heel wat maatschappelijke commotie over de verkaveling van vooral het Engelandplateau, dat minder aan de bouwwoede is ontsnapt dan de meer noordelijk gelegen Kauwberg. Actiegroepen hebben het laatstgenoemde gebied grotendeels gevrijwaard, het Engelandplateau betaalde het gelag met een zware verkaveling. De omgeving behoort nog steeds tot de mooiere delen van Ukkel, maar veel omwonenden hadden het toch liever anders gezien. Tijdens mijn verkenning kwam ik toevallig één van de strijders van het eerste uur tegen, maar hij haakte intussen af en praat liever niet meer over het verleden dat hij toch eerder als een halve nederlaag bekijkt. Hij had zijn kleinkinderen liever een gave groene plek nagelaten in plaats van een verminkt deel van het Zoniënwoud.

Schitterende oase

De Borreweg brengt je naadloos naar het dubbelluik Kriekenput-Kinsendaal. Het is alweer een prachtig voorbeeld van hoe natuur er aan de rand van het Brussels Gewest kan uitzien. Via een uitgekend beheer en een deels herstelde hydrografie tref je er mooie leefgemeenschappen met een hoge soortenrijkdom aan planten en dieren. De Geleytsbeek leidde decennialang een obscuur ondergronds bestaan, maar werd een twintigtal jaar geleden opengelegd, terwijl de Groelstbeek en de Kinsenbeek er werden op aangesloten. Het zorgde voor een schitterende oase met erg zuiver water waar de natuur alle ontwikkelingskansen krijgt. Normaal gezien had de lus van de Ring rond

Brussel hier gesloten moeten worden, maar hevig lokaal verzet besliste daar anders over. Met de beschermde status die de vermelde gebieden nu hebben, zal van de sluiting van de Ring niets meer in huis komen, tenzij met een (dure) tunnel.

Dit deel van de Groene Wandeling eindigt hier, maar ik maakte van de gelegenheid gebruik om het 11 ha grote kerkhof van Sint-Gillis te bezoeken. Het was het eerste gemengde kerkhof in België waar katholieken en Joden samen werden begraven.

“ Het kerkhof van Sint-Gillis ligt op een hoogte waardoor je indrukwekkende vergezichten hebt.

Er rusten zelfs nog enkele soldaten van het leger van Wellington dat Napoleon in 1815 in Waterloo versloeg, alsook vele soldaten van de Tweede Wereldoorlog. Sinds 1895 werden hier tweehonderdduizend mensen begraven, van wie heel wat in de beroemde galerijen die in het leven werden geroepen omdat er na een tijd te weinig plaats was voor de vele overledenen van de sterk groeiende bevolking. Het kerkhof ligt op een hoogte waardoor je indrukwekkende vergezichten hebt, onder meer over de Zennevallei. Het is een echt openluchtmuseum met natuurlijke parkallures waar een mens blij van wordt. Een dikke twee kilometer verderop ligt bovendien het bijzondere en wereldberoemde kerkhof aan de Dieweg met veel geschiedenis. Als je eens in de buurt bent... ●

1 RANDATLAS

Koningslo

Deelgemeente zonder gemene deler

Randatlas trok in juni zijn tenten op in Alsemberg en Koningslo op zoek naar wat het *Rand-zijn* precies is, een expeditie in de wijken. Een verslag.

TEKST Koen Demarsin – FOTO Filip Claessens

Als de postbode in **Koningslo** denkt dat hij de Warandelaan gewoon kan afrijden, komt hij bedrogen uit. In het dorp liggen namelijk drie Warandelanen op een aansluiting te wachten die er waarschijnlijk niet meer komt. Tussenin versperren huizen en velden de weg. Het is de erfenis van een voorbijgestreefde planning. De postbode heeft het op nog andere plekken lastig. De verbinding tussen de twee Winkelveldstraten kwam er ook niet en zelfs als straten zich voordoen als natuur, blijft het veld ertussen weerbarstig. Was het de bedoeling om de Ooievaarstraat met de Kievitlaan te verbinden? Dan lijkt het niet te lukken. Velden hebben hier al te veel grond moeten prijsgeven en de voorgehouden natuurcompensatie is te doorzichtig. Maar de woningnood blijft hoog. Voor ontwikkelaars is het reikhalzend uitkijken naar grond die teruggewonnen kan worden, zoals de oude Kodakfabriek: vandaag een braakland, morgen en woonsite met park. Dat een fabriekspand tot woongebied wordt omgevormd is best, maar het dorp krijgt er in één klap een hoop burens bij en dat maakt samenleven niet makkelijk. Verstedelijken, verkavelen, inbreiden: het maakte van Koningslo een lappendeken van gehuchten, kavels en doodlopende straten met bewoners in een deelgemeente zonder gemene deler. Hier gemeenschap vormen, begint klein en met de toevallige contacten. Dat werd duidelijk toen de expeditieleden van Randatlas hier in juni neerstreken.

Een week eerder vulde de zon het Winderickxplein in **Alsemberg** zoals alleen de zon dat kan in juni: vroeg van de partij en al snel te warm. De passanten zochten de randen op. Aan de ene kant likten families aan hun ijsjes. Aan de andere kant boden de parasols van café *In de voetbal* schaduw aan andere

gezinnen. De stamgasten bleven binnen. Tussenin lag het plein met de tent van Randatlas waarin de verhalen over het dorp op het ritme van de dag binnen sijpelden.

‘Er mist nog een koffiebar in Alsemberg’, zei een van de bezoekers bij de tent. Zo’n plek waar iedereen zich welkom voelt. Nochtans doen de winkels hier hun best. De ijsjeszaak is lekker laagdrempelig en *‘t Pleintje* biedt naast broodjes gratis oefenkansen Nederlands, voor wie dat wil. ‘Groentjes, dat is *crudités*’, klinkt het vanachter de toeg. Ook *In de voetbal* is vlot toegankelijk, al was de dorpel nogal hoog voor wie nieuw is. Was, want eind juni sloot het café zijn deuren. Toen waren alle vaten getapt. Na het café verdwijnt wellicht ook het gebouw. Het is oud en de Alsembergse bouwgrond gegeerd. Ik beeld me hier een nieuwbouw in met een opbrengsteigendom op het gelijkvloers, passend in de nieuwe stijl van het plein. Ik wens de toekomstige uitbater dan ook een goede opbrengst, niet alleen in klinkende munt, maar in de vorm van ontmoetingen.

Voor Alsemberg én voor Koningslo wens ik plekken met een *lage instap* voor inwoners die hun café verloren en de nieuwe die hun koffieplek nog niet vonden. Zo’n hangplekken die voelen als thuis, want geef toe, thuiskomen wil iedereen. Dat is alvast een belangrijke vaststelling na de eerste kampen van Randatlas. ●

Wat volgt

Randatlas schrijft verder aan zijn verhaal over de *Rand* tijdens het Open Monumentenweekend van 9 tot 11 september in Ternat en in FeliXart in Drogenbos op 24 en 25 september. Meer info op de facebookpagina van Randatlas.

De kracht van het toeval

Onderschat de kracht van het toeval niet. Daarover zijn Bea Cantillon en Noël Slangen het alvast eens wanneer ze terugblikken op hun leven en proberen erachter te komen wat maakt dat ze geworden zijn wie ze zijn.

TEKST Nathalie Dirix - FOTO Filip Claessens

Welk beeld heb je van jouw kindertijd?
Cantillon: 'Ik zie mijn moeder die de kerstboom klaarzet en daar een grote verrassing van maakte. We woonden in een klein appartement met een glazen tussendeur naar de living. Die werd hermetisch afgeplakt met krantenpapier tot de kerstboom *pico bello* in orde was. Mijn Italiaanse moeder slaagde er steeds weer in om een onvergetelijke warme sfeer in huis te brengen.'
Slangen: 'Het beeld dat bij mij opkomt, wil ik liever niet delen. Het is te negatief. Het maakt mij nog steeds ongemakkelijk en verdrietig. Soms denk ik dat mijn leven pas op mijn zestiende is begonnen. Toen heb ik me van thuis losgemaakt. Het geldt dat ik vanaf dan verdiende, gaf me de vrijheid om mijn eigen keuzes te maken.'

Het is niet evident om op die leeftijd afstand te nemen van je ouders.

Slangen: 'Vechtlust en opstandigheid dreven mij. Hoewel ik niet aardde op school was ik leergierig. Ik las veel en kon op relatief korte tijd veel kennis verwerken. Dat heeft me geholpen. Ik zie dat echter niet zozeer als een persoonlijke verdienste, maar veel meer als iets dat ik per toeval meekreeg. In het leven speelt het toeval een veel grotere rol dan we denken.'

Welke ontmoetingen hebben jou geholpen om te worden wie je bent?

Slangen: 'Ik vind het altijd mooi om te lezen hoe mensen door ontmoetingen met anderen meer zichzelf zijn kunnen worden. Ik heb dat jammer genoeg niet meegemaakt. Een persoon die wel een belangrijke invloed op mij had, is mijn zus. Dat ik tijdens mijn moeilijke jeugd jaren iemand had die hetzelfde meemaakte als ik, heeft me gestimuleerd. Maar zoals ik al zei, ik praat niet graag over die periode. Voor je het weet, wordt het een *Oliver Twist-verhaal* en koren op

de molen van diegenen die stellen dat je uit de armoede kan geraken als je je maar hard genoeg inspant. Dat is natuurlijk onzin.'

Cantillon: (knikt instemmend) 'Alleen in heel uitzonderlijke gevallen lukt dat.'

Slangen: 'Stel dat je door een woestijn rijdt en plots zie je daar een boom in bloei staan. Leid je daar dan uit af dat al de andere bomen lui zijn?'

Slangen: 'Stel dat je door een woestijn rijdt en plots zie je daar een boom in bloei staan. Leid je daar dan uit af dat al de andere bomen lui zijn?'

Wie heeft er op jouw levenspad een cruciale rol gespeeld?

Cantillon: 'Het leven is een aaneenschakeling van een reeks toevalligheden. Wie je wordt, is voor een groot deel het gevolg van je omgeving en de opportuniteiten die zich onderweg aandienen. Eigenlijk moet je vooral dankbaar zijn voor de mogelijkheden die je krijgt. Ik heb nooit gezegd dat ik fier ben dat ik een diploma of doctoraat behaalde. Dat zat gewoon in mij. Ik zie dat dan ook niet als mijn verdienste. Ik heb het geluk gehad een fantastische leermeester gehad te hebben. Herman Deleecq was de professor bij wie ik assistent was. Hij was streng maar begrijpend. Hij heeft me de weg getoond en mij de zelfzekerheid gegeven die ik nodig had om mijn eigen weg te gaan.'

Je hebt het over dankbaar zijn. Maar wat als je in een kansarme situatie opgroeit? Is er dan nog voldoende reden om dankbaar te zijn?

Cantillon: 'Dan wil je daar vooral de schuld niet van op jou nemen. Als je naar de kansen die je krijgt als een geschenk kijkt, dan is de

keerzijde daarvan dat jij geen verantwoordelijkheid draagt voor een kansarm leven.'

Komt het er vooral niet op aan om je te trainen zodat je sterk staat voor het moment wanneer de kansen bij jou komen aankloppen?

Cantillon: 'Zelfs dan blijft de vraag: wat maakt dat de ene persoon die kansen grijpt en de andere niet? Ik ben geneigd om te denken dat die houding grotendeels bepaald wordt door externe omstandigheden die je vaak niet in de hand hebt.'

Slangen: 'Wat in je zit, kan je natuurlijk wel ontwikkelen. Ik vergelijk het met spieren. Door te oefenen kan je die sterker maken. Dat neemt niet weg dat een kind in armoede zijn leven vorm moet geven met heel wat minder Lego-blokjes dan een kind uit een kansrijk gezin. Soms lukt het kind uit het arme gezin er toch in om met zo weinig mogelijk blokjes een hoge toren te maken, maar dan zal daarin waarschijnlijk een vertrouwenspersoon uit de vriendenkring, familie of een vereniging een belangrijke rol hebben gespeeld. Zo iemand kan heel wat losmaken bij een kind.'

Hoe gaan jullie om met de moeilijke momenten in jullie leven?

Cantillon: 'Wat mij helpt, is intellectuele arbeid. Door te schrijven verleg ik mijn focus en slaag ik erin donkere gedachten weg te drijven. Wanneer ik het moeilijk heb, is schrijven mijn toevluchtsoord. Is dat een vorm van gedachten verdringen? Misschien wel. Maar je kan ook tot het besef komen dat het geen zin heeft om bepaalde gedachten te laten stromen en beslissen om ze stop te zetten.'

Slangen: 'Meestal worden problemen die je loslaat ook kleiner. Als ik met moeilijkheden te kampen heb, zet ik ofwel mijn verstand op nul. Videogames kunnen dan nuttig zijn. Of ik ga met mijn vrouw eten in een goed restaurant. Dat is mijn manier om even foert tegen de wereld te zeggen en me mentaal voor te bereiden om een tijdje later de arena weer te betreden.'

Het goede leven. Wat betekent dat voor jullie?

Cantillon: 'Voor mij is dat in sereniteit met andere mensen zaken realiseren. Samen iets

bedenken en dat met begrip voor elkaar uitvoeren op een manier dat je elkaar inspireert en sterker maakt. Eigenlijk vat dat samen wat ik in mijn professioneel leven probeer te doen. Sereniteit ontstaat wanneer je het de andere gunt om te zijn wie hij/zij is, en zo ook ziet wat je van de andere kan leren. Als je de andere voortdurend als een concurrent ziet, kan je niet sereen zijn. Nee, je wil de andere ruimte geven om zichzelf te zijn, en zo ook zelf de ruimte krijgen om de beste versie van jezelf te worden.'

Slangen: 'Ik herken het gevoel. Voor mij is werken een vanzelfsprekendheid. Ik kan daar echt van genieten. Maar ik geniet evenzeer van mijn huwelijk en gezin. En van dingen die lekker, schoon en prikkelend zijn. Dat kan een fles lekkere wijn, een goed gesprek, een avond met mijn echtgenote Bettie zijn. We maken daar elke vrijdag tijd voor. Op zo'n momenten wil ik geen gedoe aan mijn hoofd. Mijn echtgenote heeft rust in mijn leven gebracht. Ze herinnert me er regelmatig aan dat ik vroeger zei dat ik niet ouder dan dertig zou worden en nooit kinderen zou hebben. Ondertussen ben ik ouder dan dertig en ben ik vader van vier kinderen.' (*lacht*)

Cantillon: 'Mijn man heeft wat meer structuur in mijn leven gebracht. Hij zorgt er ook voor dat ik tijd maak voor andere dingen dan het werk. Hij is mijn gids op het vlak van muziek, architectuur en kunst.'

Julie zijn al een heel leven bij dezelfde partner. Het kan dus?

Cantillon: 'Je moet het ook willen. In geen enkele relatie is het alleen rozengeur en maneschijn. Er zijn moeilijke momenten, maar je kan die overwinnen. Dat is een keuze die je maakt. Omdat iets in je zegt dat je samen verder wil.'

Slangen: 'Een relatie is een proces dat permanent in wording is. Ik heb het geluk dat ik de partner die mij past al op jonge leeftijd vond. Ook hier speelt toeval een belangrijke rol. Het had gekund dat ik pas na veel meer relaties de juiste partner zou zijn tegen gekomen.'

Hoe kunnen we er als samenleving voor zorgen dat 'het goede leven' voor iedereen haalbaar wordt?

Cantillon: 'Door materiële zekerheid als prioriteit in te bouwen. Als het je daaraan

BEA CANTILLON

- Armoedespecialist
- Doceert Sociaal Beleid aan de Universiteit Antwerpen
- Directeur van het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck
- Voorzitter 11.11.11
- Voorzitter van de Staten-Generaal voor rechtvaardige transitie
- In de jaren 90 geco-opteerd senator voor de CD&V

ontbreekt, hoe kan je dan tot het 'goede leven' of een leven in sereniteit komen? Dan ben je vooral aan het overleven. En vanuit dat perspectief je plaats in onze samenleving vinden, is een haast onmogelijke opdracht.'

Slangen: 'Ik vind dat armoede nog te vaak uitsluitend vanuit een materieel perspectief wordt bekeken. Natuurlijk zorgt het materiële tekort voor stress, waardoor deelnemen aan de samenleving onmogelijk wordt. Maar het is niet omdat je het materiële oplost dat je als persoon functioneert. Vandaar het belang om mensen te begeleiden in het opbouwen van hun zelfvertrouwen. We moeten beginnen met de voor de hand liggende stressfactoren weg te nemen. In ons land zorgt de huisvestingsproblematiek nog steeds voor heel wat spanningen. Wat is er meer stresserend dan geen dak boven je hoofd hebben? Pas wanneer je dat onder controle hebt, kan je aan een baan beginnen denken en aan het uitbouwen van een sociaal netwerk. Soms zie je mensen zich met bitter weinig middelen toch uit de slag trekken. Vaak komen zij niet uit een arm milieu en staan ze daardoor een stapje voor. Zij beschikken over meer sociale weerbaarheid waardoor ze beter met de stress die armoede veroorzaakt, kunnen omgaan. Vergeet niet dat de eerste duizend dagen van een kind cruciaal zijn in zijn ontwikkeling. Onderzoek toont aan dat kinderen uit arme

milieus in die cruciale periode veel minder positieve prikkels en taalprikkels krijgen. Dat tekort halen ze op latere leeftijd nog heel moeilijk in.'

Cantillon: 'Dat heeft een nefast effect op hun zelfvertrouwen. Precies wat je nodig hebt om een goed leven te kunnen leiden. Negatieve impulsen die je als baby krijgt, laten veel diepere sporen na dan wanneer je er op latere leeftijd mee wordt geconfronteerd.'

Slangen: 'Mensen in armoede hebben voortdurend te maken met een gevoel van controleverlies. Daardoor ontstaat er een ketting van irrationele en stressvolle reacties. Die kunnen leiden tot huiselijk geweld en andere uitpattingen. Het is die cirkel die je moet doorbreken. Met het GO-project in Mechelen en Oostende hebben we bewezen dat het kan. Mensen in armoede kregen een persoonlijke coach toegewezen plus een blanco cheque om de grootste stressfactor weg te werken. De resultaten waren schitterend. Gewoon omdat mensen het gevoel kregen dat ze opnieuw controle over hun leven kregen.'

Jou is het jaren geleden ook gelukt. Zonder begeleiding.

Slangen: 'Dat zijn de kettingrokers die honderd jaar worden. (*lacht*) Grote uitzonderingen. We moeten oppassen om die uitzonde-

ringen als rolmodel te gebruiken, want dan is de kans groot dat ze vanuit het beleid als een excuus dienen om niets te moeten doen.'

Hoe kunnen we mensen in armoede sterker maken, 'empoweren'?

Cantillon: 'Ik hou niet van het woord 'empoweren', en evenmin van 'activeren', want het gaat ervan uit dat mensen lui zijn en niet voldoende hun best doen om uit de armoede te geraken. Als samenleving moeten we hen echter juist vertrouwen en sociale bescherming geven, zodat ze de hindernissen die ze tegenkomen, kunnen nemen. **Slangen:** 'Een dorre boom in de woestijn verwijt je ook niet dat hij niet snel genoeg groeit. Die ga je met irrigatiesystemen van water proberen te voorzien zodat hij effectief kan groeien. Ik geloof dan ook in maatwerkbedrijven die mensen stapje per stapje helpen om zich op de arbeidsmarkt en in de samenleving te integreren.'

Over sociale bescherming gesproken: komt onze sociale zekerheid niet steeds meer onder druk te staan?

Cantillon: 'Helemaal niet. Ze heeft ons de voorbije jaren massaal geholpen om de crisis op te vangen. Zonder de sociale bescherming waren we pas echt in de problemen gekomen. Dat beseffen beleidsmakers maar al te goed. De cruciale vraag is: hoe organiseren we de solidariteit tussen de mensen die het goed hebben en diegenen die het niet goed hebben? En hoe kunnen we de meest kwetsbare groep behoeden voor wat komen gaat? Want *hun* bescherming komt wel degelijk onder druk te staan.'

🗣️ Cantillon: 'De cruciale vraag is: hoe organiseren we de solidariteit tussen de mensen die het goed hebben en diegenen die het niet goed hebben?'

Slangen: 'Het probleem in ons land is dat de ingewikkelde staatsstructuur onze overheid verhindert om het beschikbare budget op een correcte manier te herverdelen. Het is nog steeds het klassieke gezin dat het meeste baat heeft bij veel van onze (fiscale) regelingen. Daardoor krijg je een enorme druk op eenoudergezinnen. De gevolgen van het Mattheuseffect nemen alleen maar toe.'

Wat is de belangrijkste levensles die jullie tot nu toe hebben geleerd?

Slangen: 'Dat je beter vliegen vangt met honing dan met azijn. Confrontatie is vaak

NOËL SLANGEN

- Werkte als communicatieadviseur voor meerdere eerste ministers
- Richtte meerdere communicatiebedrijven op
- Was actief als directeur van Open VLD en voorzitter van Open VLD Hasselt
- Schrijft columns voor Het Laatste Nieuws en Het Belang van Limburg
- Algemeen Directeur POM Limburg
- Voorzitter van het Kinderarmoedefonds

niet de beste manier om resultaat te boeken. Met empathie raak je meestal verder.'

Cantillon: 'Je wil geen gefrustreerde mensen rondom jou hebben. Daarom wil je er ook voor zorgen dat je zelf mensen zo min mogelijk frustreert.'

Kunnen jullie nog geraakt worden?

Slangen: 'Ik kan geraakt worden door een musical of een schilderij. Het is moeilijk te beschrijven wat er dan door mij heen gaat, maar het maakt heel wat los.'

Cantillon: 'Schoonheid raakt me. Muziek in het bijzonder. Zoals de Mattheuspassie van Bach. Maar ook de natuur. Een berglandschap kan me tot tranen toe ontroeren. En dan is er natuurlijk ook de gruwel die je kan raken. Zoals de beelden van de oorlog in Oekraïne. Wat de mensen daar wordt aangedaan, maakt me heel boos. Wat zal het geweld van vandaag met die mensen, kinderen en de hele samenleving de komende jaren doen? Wat gaat de aanhoudende dreiging van Rusland met onze wereld doen?'

Slangen: 'Ik probeer er rationeel naar te kijken. Ik durf te geloven dat we hier op termijn uit komen. Verder ben ik mij bewust van mijn *bandbreedte*. Dat is dan een column schrijven waarin ik het schandalig vind dat we nog altijd Russische diamanten verhandelen. Het frustreert me dat ik niet meer kan doen, maar ik wil mijn energie vooral inzetten op de dingen die ik kan veranderen.'

De eindigheid van het leven.

Makkelijke of moeilijke gedachte?

Cantillon: 'Heeft iedereen het daar niet moeilijk mee? Wat mij kracht geeft, is de

gedachte dat alles verder gaat. Het leven stopt niet. Ik was onlangs nog op een begrafenis en hoorde de priester een mooi beeld gebruiken. De baby die bij de geboorte zijn handje in een gebald vuistje houdt en de oudere mens die sterft met opengevouwen hand. Hij laat los en geeft door. Leven is loslaten. Je geeft door, alleen al door het leven dat je hebt geleefd. Door de mensen die je hebt kunnen inspireren. Door de levenslessen die aan de volgende generatie meegeeft. Je laat wel degelijk een spoor na. Dat vind ik een mooie gedachte.'

Slangen: 'Ik heb het er niet moeilijk mee dat ik er op een dag niet meer zal zijn. Mocht dat morgen al zijn, dan zou ik tevreden op mijn leven terugkijken. Al weet ik het natuurlijk niet helemaal zeker. Wie weet word ik, wanneer het einde nadert, wel gelovig. (*lacht*) Dat ik kinderen heb, helpt natuurlijk. Eigenlijk zijn kinderen de kortste weg naar de onsterfelijkheid.'

Cantillon: 'Misschien heeft er dan weer iemand anders iets gedaan met wat jij hebt nagelaten? De eindigheid van het leven zet ons in ieder geval aan om te leven vanuit het bewustzijn dat het morgen gedaan kan zijn. Je wil dan ook het goede doen, zodat de anderen een mooie herinnering aan jou overhouden. Zo wil ik alvast in het leven staan.'

Slangen: 'Hoe ouder ik word, hoe meer ik terugdenk aan de mensen die ik niet goed heb behandeld. Ik kijk erop terug met spijt en een zeker schuldgevoel. Dat houdt me wel eens bezig. Op het einde van mijn leven hoop ik voor meer mensen iets positiefs te hebben betekend dan dat ik mensen heb gekwetst.' ●

Diptych van Peeping Tom

‘We houden nu eenmaal van drama’

Niet weg kunnen. Vastzitten. In een ruimte, in je hoofd, met elkaar. In twee korte stukken schetst het Brusselse danstheatergezelschap Peeping Tom een nachtmerrie-achtig scenario. Maar wel eentje met ademruimte.

TEKST Ines Minten – FOTO Maarten Vanden Abeele

Zet je schrap voor een tocht door donkere sferen en gedachten. Met het tweeluik *Diptych* neemt Peeping Tom je vanuit een stel hyperrealistische settings mee in de diepe krochten en kronkels van de geest. ‘Wij onderzoeken graag hoe je in het theater kunt inzoomen op personages en hoe je zelfs in hun hoofd kunt kruipen om hun gevoelens, gedachten en herinneringen weer te geven’, vertelt Franck Chartier, die samen met Gabriela Carrizo de artistieke leiding van het gezelschap vormt. ‘Voor een film kun je met de camera inzoomen en het publiek tot op 20 centimeter van je personage brengen. In het theater moet je misschien 20 meter overbruggen. Hoe doe je dat? Wij plaatsen onze personages altijd in een superrealistische omgeving, zoals een woonkamer. Daar houden we van: in zo’n omgeving identificeer je je meteen met het personage. Vervolgens vragen we ons af hoe we het publiek in de hoofden van de personages kunnen brengen, en dus in de parallele wereld van gedachten, gevoelens en dromen.’

Op de duur beginnen de reële en de innerlijke wereld met elkaar te versmelten, wat voor bizarre en vervreemdende taferelen kan zorgen. Het leverde Peeping Tom al vaker de vergelijking met filmmaker David Lynch op. ‘Ik ben best blij met die vergelijking’, zegt Chartier. ‘Ik vind zijn films fantastisch. Ook bij hem weet je vaak niet wat nu echt is en wat niet. Op dat vlak komt ons werk waarschijnlijk wat dichterbij elkaar.’

Niemand raakt eruit

The Missing Door, het eerste deel van *Diptych*, speelt zich af in een ruimte vol deuren. Toch is de deurenkomedie veraf: hoeveel deuren ook, niemand raakt eruit. Gabriela Carrizo maakte het stuk in 2013 vanuit een gedachte-experiment: wat speelt er zich af in iemands hoofd in de drie seconden voor zijn dood?

‘Ik hield onmiddellijk van de atmosfeer in dat stuk’, legt Chartier uit. ‘Daarom heb ik twee jaar later een voorstelling gemaakt die daarop doorgaat: wat als er uiteindelijk toch een deur opengaat en we terechtkomen in een intieme setting, vroeg ik me af. Wat als we terugspringen in de tijd en bekijken wat er aan *The missing door* vooraf is gegaan? Wat als we een koppel over zee laten zwalpen in een boot? Dat werd *The lost room*.’

Weer twee jaar later, in 2017, kreeg de diptiek nog een derde luik: *The hidden floor*. Daarin vragen de makers zich af wat tien jaar zwalpen over zee met een relatie doet. In 2020 voegde Peeping Tom de voorstellingen samen tot *Diptych* (twee delen) dan wel *Triptych* (drie). Westrand concentreert zich op de eerste twee.

Grenzen en muren

De innerlijke wereld van personages is altijd een intrigerend gegeven. In de buitenwereld moet iedereen voldoen aan een enorme hoeveelheid normen en regels. Maar de

gedachten zijn vrij en kunnen alle kanten op. ‘Toch hebben we ook in ons hoofd veel grenzen en muren’, vindt Chartier. ‘Ze kunnen cultureel, sociaal, religieus of familiaal zijn. Wij zien het als onze taak om die grenzen open te breken. Ook op de repetitievloer willen we dat doen. In onze studio maken we alles collectief, iedereen draagt bij. We willen er in volle vrijheid werken, zonder grenzen. We gaan samen op zoek naar personages, we beoordelen elkaar niet, we creëren de vrijheid om overal waar we willen onze verhalen te zoeken. Het is wonderlijk wat voor rijkdom uit zo’n proces kan komen.’

Ademruimte

Hoewel de sfeer in *Diptych/Triptych* overwegend duister is, zorgt het gezelschap ook bewust voor ademruimte. Humor krijgt een plaats in elk stuk. ‘Het is een belangrijk evenwicht’, vindt Chartier. ‘Het is zoals de slappe lach krijgen op een begrafenis of bij een noodgeval: je hebt een vorm van ontlasting nodig om de gruwel aan te kunnen. En bij Peeping Tom houden we nu eenmaal van drama. We hebben al vaker geprobeerd om eens een leuk en licht stuk te maken, entertainend en grappig. Toch sluipt het drama er altijd weer in. Dat is blijkbaar wat wij doen. Maar het publiek moet de spanning en het duister al eens kunnen loslaten. Daarom vind ik het belangrijk om hier en daar wat ademruimte in te bouwen: een grappig moment, even iets lichters. Een voorstelling heeft zulke golven nodig. En uiteindelijk versterkt de humor het drama ook weer.’ ●

WO – 21 SEP – 20.30

Diptych

Peeping Tom

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Inzetten op het Nederlands als verbindende taal

Hoe kan er meer en beter worden ingezet op taalstimulering in de vrije tijd bij kinderen en tieners in de Vlaamse Rand? En hoe doe je dat met een integrale aanpak? Met die vragen organiseerde het Team Vlaamse Rand van het Agentschap Binnenlands Bestuur in mei voor het eerst een inspiratiedag voor lokale besturen.

TEKST Liesbeth Bernolet – FOTO Filip Claessens

👤 Cindy Van Dijk & Lynn Roels

Vorig jaar organiseerden we samen met vzw ‘de Rand’ de *Ronde van de Rand*, een rondvraag bij alle lokale besturen in de Vlaamse Rand. Daaruit kwam naar voren dat bijna elke gemeente met die vragen worstelt’, legt Lynn Roels van Team Vlaamse Rand uit.

Elke gemeente in de Vlaamse Rand kent het: de bevolking wordt almaar meer divers en blijft aan een hoge snelheid toenemen, sneller dan elders in Vlaanderen. Dat stelt de lokale besturen voor grote uitdagingen. ‘Die tendensen laten zich voelen op meerdere domeinen. Niet alleen in de 19 gemeenten van de Vlaamse Rand trouwens. We krijgen dat signaal ook uit de

breedere rand. Daarom werkten we voor deze inspiratiedag ook samen met Toekomstforum, dat de 35 burgemeesters uit het arrondissement Halle-Vilvoorde vertegenwoordigt. Het thema voor de inspiratiedag was snel gekozen: ‘Omgaan met taaldiversiteit staat bij veel lokale besturen hoog op de agenda, dus een bijeenkomst om na te denken over een geïntegreerde aanpak van taalstimulering bij kinderen en tieners in de vrije tijd was een logische stap.’

Vier praktijkvoorbeelden

Niet elke gemeente staat even ver met een geïntegreerde aanpak en elk lokaal bestuur

heeft eigen prioriteiten. Team Vlaamse Rand nodigde vertegenwoordigers uit van vier gemeenten uit de Vlaamse Rand om hun aanpak toe te lichten. ‘Een integrale aanpak om Nederlands te stimuleren bij kinderen en tieners slaagt alleen maar als je samenwerkt met zoveel mogelijk diensten en organisaties’, stelt integratieambtenaar Maria Urbina van de gemeente Zaventem. ‘Als je weet dat de meerderheid van de minderjarigen in Zaventem thuis geen Nederlands spreekt, dan is het duidelijk dat je in élk vrijetijdsaanbod rekening moet houden met taalstimulering.’ Fien Rademaekers, projectcoördinator taalstimulering in Sint-Pieters-Leeuw, vult aan: ‘Wij vinden het belangrijk om het reguliere vrijetijdsaanbod te versterken en begeleiders te ondersteunen om met meertalige kinderen te werken. Daarom organiseren we vormingen voor animatoren op het speelplein of voor trainers bij sportclubs.’

Een integrale aanpak om het Nederlands te stimuleren, vertrekt ook best zoveel mogelijk van een inclusieve aanpak, weet Klaartje Tiebout, beleidsmedewerker bij de gemeente Dilbeek. ‘Vroeger was het in Dilbeek zo dat alle kinderen voor ons zomeraanbod samen op de bus stapten. Een deel van hen werd afgezet bij het speelplein, de rest bij een taalstage. Dat klopte niet, want we willen net die integratie

FR Miser sur le néerlandais pour créer des liens

Chaque commune du Rand s’en rend compte: la population s’y diversifie de plus en plus et continue à croître plus rapidement qu’ailleurs en Flandre. Ceci représente des défis majeurs pour les autorités locales. Comment, par exemple, stimuler les enfants et les adolescents de la périphérie à apprendre une langue durant leur temps libre? Et comment faire en sorte que ceci se fasse de manière intégrale? C’est avec ces questions en tête que l’équipe Vlaamse Rand de l’Agentschap Binnenlands Bestuur organisa en mai une première journée d’inspiration. Tout comme les autres, l’asbl ‘de Rand’ constate que de plus en plus d’autorités locales essaient, tant bien que mal, de faire face à la diversité linguistique croissante. C’est pourquoi l’organisation a établi un texte de vision accompagné d’un manuel. Celui-ci propose aux autorités locales d’investir davantage dans le néerlandais pour créer des liens.

Visietekst

Ook vzw 'de Rand' merkt dat almaar meer lokale besturen zoeken hoe ze moeten omgaan met de toenemende talendiversiteit. Daarom ontwikkelde de organisatie een visietekst met handleiding. Die biedt lokale besturen houvast om meer in te zetten op het Nederlands als verbindende taal.

Vzw 'de Rand' haalt drie mogelijke scenario's aan om extra aandacht te besteden aan het Nederlands in de vrije tijd van kinderen en jongeren: impliciet via het reguliere vrijetijdsaanbod, expliciet via de zomerscholen en iets wat daartussen ligt via specifieke taalstimulerende activiteiten. 'Het categoriale aanbod is waardevol, maar het blijft vrije tijd voor de kinderen, dus het speelse is heel belangrijk', legt Cindy Van Dijck, coördinator taalpromotie van vzw 'de Rand', uit. 'Daarom moet er nog meer op maat gewerkt worden. Hét anderstalige kind bestaat niet. Het is belangrijk om steeds te onderzoeken welk kind welke noden heeft. Sommigen worden vandaag nog te veel naar een taalbad gestuurd, terwijl ze ook oefenkansen kunnen krijgen op het speelplein als de animatoren een talige begeleidershouding aannemen.' Vzw 'de Rand' pleit met de visietekst dan ook voor een bredere lokale aanpak waar ook het reguliere

vrijetijdsaanbod als een actieterrein wordt gezien om kinderen en tieners oefenkansen Nederlands te geven.

De handleiding bij de visietekst is een soort stappenplan. 'Alles vertrekt vanuit het samenwerken met verschillende diensten en externe organisaties', legt Van Dijck uit. 'Vervolgens is het belangrijk om de doelgroep in kaart te brengen. Wie zijn die anderstalige kinderen. Met hoeveel zijn ze? Spreekt één van de ouders Nederlands met hen? Leven ze in kansarmoede? Bekijk het grote aanbod aan vrijetijdsactiviteiten en probeer het gericht te versterken.' Een volgende stap is stilstaan bij de talige begeleidershouding van wie activiteiten begeleidt. Is er extra ondersteuning nodig? Als die vragen beantwoord zijn, volgt nog de niet te onderschatten communicatie. 'Communiceer je aanbod helder en op maat van de doelgroep die je wil bereiken.'

De opdracht van vzw 'de Rand' is om in de 19 gemeenten van de Vlaamse Rand actief te zijn, maar Van Dijck merkt een toenemende vraag naar hulp van gemeenten buiten de Vlaamse Rand. 'Ook die gemeenten willen we inspireren met onze visietekst. De tekst en de handleiding kan je op onze website raadplegen.'

bereiken.' Een mooi beeld, vindt Lynn Roels van Team Vlaamse Rand. 'Als je streeft naar integratie en mensen verbinden, is dat inderdaad contradictorisch.' Deze zomer pakte Dilbeek het dan ook anders aan. Alle kinderen gingen met de bus naar het speelplein en daar kreeg wie dat nodig had extra taalondersteuning van een professionele partner. 'Dilbeek is niet de enige gemeente die het nu zo aanpakt. Ook andere gemeenten denken meer inclusief en dat juichen we alleen maar toe', zegt Roels.

“ Steeds meer lokale besturen zoeken hoe ze moeten omgaan met de toenemende taaldiversiteit.

Roels ziet nog meer mooie voorbeelden van hoe het Nederlands in de vrije tijd vanuit een geïntegreerde aanpak gestimuleerd kan worden. 'Zo werkt de gemeentelijke buitenschoolse kinderopvang in Asse samen met vzw 'de Rand' om de talige houding van hun begeleiders te versterken. Dat gebeurt bijvoorbeeld door af te stappen van *managertaal* zoals *jasjes aan, wacht even* en consequent volzinnen te gebruiken.'

Impulssubsidies

Veel nieuwe projecten rond taalstimulering

ontstaan dankzij de impulssubsidies die de Vlaamse overheid uitreikt voor projecten in de Vlaamse Rand. Dat bevestigt Jaan Dehant-schutter, tot voor kort integratieambtenaar in Beersel. De gemeente kreeg impulssubsidies om verschillende sportclubs te ondersteunen in hun omgang met een meertalig publiek.

'Concreet zijn we ingestapt in het project *Boest je sportclub*, waarbij vzw 'de Rand' vormingen en trajectbegeleiding op maat van de clubs organiseert. Zo is er een volleybalclub die vandaag vooral Vlaamse middenklasse aantrekt. Met de hulp van vzw 'de Rand' wil de club leren hoe ze zich kan openstellen voor een meer divers publiek. Als lokaal bestuur zijn we blij dat we dat mee kunnen begeleiden.'

'Die impulssubsidies bieden kansen', vindt Roels. 'Zo'n projectsubsidie biedt de mogelijkheid om iets uit te proberen. Slaagt het project niet, dan is dat geen ramp omdat het tijdelijk is. Slaagt het wel, dan heeft een gemeente iets in handen waar het in de toekomst misschien zelf middelen voor kan vrijmaken, net omdat het succes al bewezen is.' Voor Roels is de eerste inspiratiedag van Team Vlaamse Rand en partners een succes. 'De reacties waren goed en vzw 'de Rand' merkte meteen een toename in het aantal vragen naar begeleiding en ondersteuning voor taalstimulering. We willen dit project dan ook voortzetten en uitbreiden.' ●

BOUWERK

FeliX de hoeve

DROGENBOS Zevenentwintig jaar geleden stierf Felix De Boeck (1898-1995), een van de pioniers van de Belgische abstracte kunst, en ook gekend als de boer-schilder. De Boeck koos er bewust voor om zes dagen per week te boeren en op zondag, de dag des Heren, te schilderen. De natuur was een constante bron van inspiratie in zijn leven en werk. Hij was verknocht aan zijn geliefde dorp en aan de hoeve en het landgoed waar hij woonde en werkte. De hoeve werd een ware ontmoetingsplaats voor iedereen. In 1988 schonk hij zijn hoeve en domein aan de gemeente met de uitdrukkelijke wens zijn huis tot een volwaardig museum in te richten met de meubelen en de voorwerpen uit zijn leefwereld. Nu, 34 jaar later, schitteren de blauwe luiken en okergele muren van de prachtig gerestaureerde FeliX-hoeve uit 1777. Een fijnzinnig uitgestippeld 4D-belevingsparcours start via de achterdeur in de keuken, het epicentrum van het huis. Hier werden de gasten ontvangen en de gesprekken gevoerd. Bij de Leuvense stoof werden boterhammen met platte kaas gesmeerd en geuze gedronken. Hier ruik je de geur van koffie. Je komt langs de gebruiksvoorwerpen en huisraad van destijds: zijn pijp, paternoster, de koffiemolen, schilderijen van De Boeck en zijn vrienden. In de schuur en stallen staan landbouwwerktuigen en in de woonkamer doet zijn vrouw Marieke haar verhaal vanuit een sprekend schilderij. Via de smalle trap kom je uiteindelijk in het schildersatelier met verfborstels en palet, uitgeknepen verftubes, ezel en schilderijen. Soberheid is de leidraad. Voor ouderen een flash-back, voor jongeren een haast exotisch, ongekende wereld. ●

TEKST & FOTO Tine De Wilde

De dans van het leven

Bij biodanza bewegen de deelnemers zich ongedwongen, op blote voeten, in groep, op het ritme van de muziek. 'Na een sessie voelen de meesten zich blijer, meer ontspannen en in balans', stelt docente Françoise Masset.

TEKST Gerard Hautekeur – FOTO Filip Claessens

Masset begeleidt al zestien jaar een wekelijkse groep in het gemeenschapscentrum de Zandloper in Wemmel en startte vorig jaar een tweede groep in de Okelaar in Wolvertem. Voor haar is dans, en vooral biodanza, een passie. Ze is een en al energie als ze voor de groep staat en de stap-dans en andere oefeningen demonstreert. In de ruime, sfeervol verlichte zaal van de Okelaar geeft ze enthousiast tekst en uitleg over de methode die in de jaren 60 in Zuid-Amerika is ontwikkeld door Rolando Toro. 'De Chileense antropoloog, psycholoog en artiest heeft de effecten van muziek en dans eerst op verschillende personen uitgetest, waaronder patiënten in de psychiatrie, vooreerst hij biodanza als methode heeft gepromoot. Biodanza betekent letterlijk *dans van het leven*. Toro's methode is gebaseerd op beweging, muziek, gevoel en groepsdynamiek. Je danst en beweegt op blote voeten op zorgvuldig uitgekozen muziek. Zo word je bewust van de gewaarwordingen in je lichaam, kun je je hoofd loslaten en sterker bij je gevoel komen. Soms kunnen daarbij emoties naar boven komen. Het gaat erom dat je zo veel mogelijk aanwezig bent in het hier en het nu.'

Vivencia

'Een biodanza-sessie noemen we een *vivencia*: een beleving, iets wat je ervaart,' vervolgt Masset. 'Een sessie bestaat uit twee delen: eerst de actieve bewegingen op ritmische muziek en vervolgens de tragere en rustgevende bewegingen op melodieuze muziek. Alle muziekgenres krijgen een plek, gaande van Braziliaanse en Afrikaanse

“Je danst en beweegt op blote voeten op zorgvuldig uitgekozen muziek.

muziek over Pink Floyd, The Beatles en Ed Sheeran tot klassieke muziek. Je hoeft geen danser te zijn noch danspasjes aan te leren, want bij biodanza gaat het niet om het esthetische van de dans. Trouwens, niemand oordeelt of beoordeelt jouw manier van dansen. De groepsdynamiek is essentieel. Biodanza kun je niet op je eentje in de huiskamer beoefenen, maar in groep, waarbij je elkaar helpt en stimuleert. In die zin zijn we elkaars *trigger* en spiegelbeeld. Je beweegt afwisselend alleen, met twee of drie, in groep, in een cirkel. Tijdens sommige dansen is oog-

contact belangrijk, net als het lichamelijke contact dat op een speelse en progressieve manier wordt gestimuleerd. In Zuid-Amerika gaan ze daar op een natuurlijkere manier mee om. Hier bij ons kan het in het begin soms wat wennen zijn. Wat belangrijk is, is dat je jezelf respecteert. Niets moet! Je doet vooral wat goed is voor jezelf. Soms geeft men elkaar spontaan een knuffel, maar enkel als dat goed voelt.'

'In biodanza geven we voorrang aan *vivencia's* die vitaliteit, creativiteit, tederheid, goed gevoel, verbinding met jezelf, de ander en het universum opwekken. De sessies worden opgebouwd van week tot week en er kunnen verschillende thema's aan bod komen. Vitaliteit, creativiteit, tederheid, empathie, sensualiteit, transcendentie zijn allemaal eigenschappen die iedereen heeft en die we via biodanza nog sterker kunnen ontwikkelen. Het is een groeiproces. Sommige deelnemers voelen de effecten van biodanza in zichzelf na één sessie, anderen na meerdere sessies. Ik moedig geïnteresseerde nieuwkomers aan om ten minste een paar keer deel te nemen om te voelen of het iets voor hen is en bied een voordelig proefabonnement aan.'

1 MIJN BOEK, MIJN VRIEND

In deze rubriek geven we ruimte aan boeken. Elke maand gaan we met een lezer in gesprek over hét boek (van het moment/aller tijden/dat jouw leven heeft veranderd). Heb je een goed verhaal? Laat het ons weten op randkrant@derand.be

Eén titel, eentje maar (en hoe dat fout ging)

Als kind las ik bibliotheken uit. Dat klinkt indrukwekkender dan het was. De kleine stad waar ik opgroeide, was in die tijd slechts een hok vol boeken rijk. Een achterafkamertje van de sporthal.

TEKST Ines Minten – FOTO Circe, John Waterhouse (1891)

Positieve effecten

Voor de vakantie deed ze een kleine rondvraag. De respons van de deelnemers was eenduidig positief. 'Ze vinden de sessies plezierig, ze gaan met een glimlach naar huis. Ze zien biodanza als een middel om het denken en piekeren in hun hoofd los te laten en stress of lichamelijke ongemakken van zich af te zetten. Sommigen voelen dat ze zelfzekerder zijn geworden en beschouwen de biodanzagroep als een veilige omgeving waar ze vrij kunnen bewegen, zichzelf kunnen zijn en in verbinding komen met andere mensen. De wekelijkse groep van deelnemers noemt het de biodanza-familie.' Een mooiere feedback kan ze zich moeilijk inbeelden.

'Inmiddels is biodanza wereldwijd verspreid, net als de vele scholen voor docenten, die door de IBF (International Biocentric Federation) worden beheerd. In België bestaan er twee Nederlandstalige en twee Franstalige opleidingen voor docenten biodanza. In ons land kun je betrekkelijk dicht bij huis biodanza beoefenen.' ●

Ik begon boeken te lezen waar ik écht te jong voor was en kreeg zo'n vreselijke nachtmerrie van een spookverhaal dat mijn ouders me bij twee andere bibliotheken uit de buurt inschreven. Johan Ballegeer, Evert Hartman, Jan Terlouw, Tonke Dragt, Ed Franck... het liefst koos ik er de dikste turven uit (dankjewel, mevrouw Beckman). Het was een wekelijkse uitstap. Na de kerk, de bib. De kerk is stilaan uit mijn leven verdwenen, de boeken zijn gebleven.

Het oneindige verhaal van Michael Ende werd het eerste boek dat ik twee keer las. *Duet met valse noten* van Bart Moeyaert het eerste liefdesverhaal dat me deed zwijmelen en dromen. Toen ik een jaar of 15 was, pikte ik *Kartonnen dozen* van Tom Lanoye uit het boekenrek van mijn ouders. 'Ben jij nog te jong voor', vond mijn moeder. Dus ja... Ik las de eerste zin: 'Dit is het verhaal van een banale liefde en haar verterende kracht.' En knots! Bradaboem! Ik was verkocht. In de jaren die volgden, las ik alles van Lanoye en leerde veel van hem. Over literatuur en poëzie. Over politiek en maatschappij. Over de fysieke liefde. Met rode oortjes spijkerde ik mijn theoretische kennis allerhande bij.

Oude liefde of nieuwe liefde

Ik beloofde mijn hoofdredacteur om één titel te kiezen en daarover hier een eerste stukje voor de nieuwe boekenrubriek te schrijven. Eén titel: mijn absoluut favoriete boek. Mijn brein sloeg tilt. *Wuthering Heights*, *Jane Eyre*, *Pride & Prejudice* en *Madame Bovary* wemelden door mijn hoofd. Maar wat dan met mijn recente lievelingen? Ik diepte het appje op dat netjes bijhoudt wat ik de laatste jaren las en hoezeer ik het appre-

cieerde, helder en simplistisch uitgedrukt in 1 tot 5 sterren. 'Eén titel', dacht ik. 'Eén!' En daar kwamen ze: *Hamnet* van Maggie O'Farrell, *De bekeerlinge* van Stefan Hertmans, *Americanah* van Chimamanda Ngozi Adichie, *Mijn lieve gunsteling* van Marieke Lucas Rijneveld. Enzovoort. Enzovoort, zou Louis Paul Boon zeggen.

Nee. Ik zou gaan voor de favoriet die ik pas uit had: *The Song of Achilles/Een lied voor Achilles* van Madeline Miller. Het verhaal van Achilles, verteld door zijn geliefde, Patroclus. Wat een verfrissend perspectief! Wat een menselijke personages! En dan dat prachtige ritme, die heerlijke zinnen. Wauw. Ja. Dit. Er was maar één probleem. Nog voor ik een zin geschreven had, sleepte ik er al een volgende Miller bij. *Circe*, over de tovenaress uit de Odyssee van Homeros. Op het verlaten eiland Aiaia veranderde ze aangespoelde mannen in varkens. Alleen Odysseus had geluk. In plaats van naar de stal, stuurde ze hem naar haar bed. Bij Miller is Circe geen enge heks, niet enkel een nimf voor wiens mooie voeten de held in zwijm valt. Ze is een vrouw die stap voor stap voor zichzelf leert op te komen in een wrede mannenwereld. Het boek ging mee op een trip naar Londen, waar het in het British Museum begon mee te zinderen met de tentoonstelling *Feminine Power*. Het hing en stond er vol met godinnen, tovenaressen en andere machtige vrouwen. Ook Circe was present, gezien door de ogen van de Engelse schilder Waterhouse. Mooi werk, maar doe mij toch de nuance van Miller maar.

Je merkt, beste lezer, ik kan het niet, één boek kiezen en slechts één. Ik heb jouw hulp nodig. Stuur me jouw ultieme tip. Ik lees het boek, we praten, ik schrijf. Ik kijk er érg naar uit! ●

‘We zullen de duisternis verslaan’

Al dansend je oorlogstrauma verwerken. Dat is wat Uliana Khalanska (50) Oekraïense vluchtelingen probeert bij te brengen. Of dansen ook haar veerkracht geeft? ‘We zullen de duisternis verslaan.’

TEKST Nathalie Dirix – FOTO Filip Claessens

Wanneer wist je dat het niet langer veilig was om in Oekraïne te blijven?

‘Toen de oorlog uitbrak, heb ik Kiev verlaten en ben ik naar mijn moeder getrokken. Zij woont in Dmytrivka, een dorp 8 km van Bucha, dat meerdere keren in het nieuws kwam omwille van de wreedheden die het Russische leger er pleegde. Mensen werden gefolterd, zonder enige reden geëxecuteerd en achtergelaten in de straten. Mijn moeder, die 74 jaar is, en ik zijn met pak en zak naar de zus van mijn moeder getrokken. Zij woont ten westen van Bucha. Onderweg zagen we huizen die in

brand stonden. We passeerden langs de plek waar vroeger het winkel- en medisch centrum gevestigd was. Nu zag je alleen nog stof en as. De auto’s langs de weg waren opgebrand of vernietigd. Het voelde alsof we onszelf midden in een slechte horrorfilm bevonden. Na tien uur rijden, kwamen we aan in het appartement van mijn tante. We verbleven er met acht personen. Ik sliep er meerdere dagen in de keuken op de grond.’

‘Ondertussen bleef Olga Mostava, een vriendin van mij die in Sint-Pieters-Leeuw woont, me maar berichtjes sturen met de

vraag of ik naar haar kwam. Ik probeerde mijn moeder te overtuigen om mee te komen, maar dat zag ze niet zitten. En dus nam ik het moeilijke besluit om Oekraïne alleen te verlaten en naar Olga in België te gaan. Mijn eerste stop was Warschau. Ik herinner me hoe vreemd het voelde om daar mensen gezellig in restaurants te zien zitten. Ik hoorde er muziek en kwam tot de pijnlijke vaststelling dat het leven, niettegenstaande de oorlog in mijn land, gewoon verder gaat. Het bracht me aan het huilen. Het was alsof ik de gigantische pijn van mijn landgenoten kon voelen. Waarom toch moet mijn land door deze hel gaan?’

Hoe verliep jouw aankomst in België?

‘Best moeilijk. Olga woont niet zo ver van de luchthaven. Telkens ik het geluid van een vliegtuig hoor, krimp ik in elkaar. Gelukkig is er de warmte die ik van Olga en andere mensen krijg. Dankzij hun toewijding en zorg ben ik me elke dag terug een beetje meer mens gaan voelen.’

Hoe gaat het ondertussen met jouw moeder?

‘Ze is sterk en moedig. Toen ze vernam dat Oekraïense soldaten Bucha hadden bevrijd, is ze naar haar huis teruggekeerd. Ze is niet uit haar lood te slaan.’

Vanwaar komt die Oekraïense veerkracht?

‘Het zit in onze genen. Al sinds de 17e eeuw worden wij aangevallen door Rusland. Heb je ooit gehoord van de *holodomor*? Dat was de hongersnood die in 1932-1933 ons land teisterde. Hij ontstond doordat duizenden Oekraïense boeren naar Siberië werden gedeporteerd omdat ze weigerden hun boerderijen af te staan aan de Russische staat. Miljoenen mensen stierven. Ook toen waren wij vastbesloten om onze vrijheid niet op te geven.’ ‘De Oekraïense strijdlust die je nu ziet, is een accumulatie van het verzet dat wij al eeuwen tegenover de repressie van het Russische autocratische regime bieden. Onze volharding wordt van generatie op generatie doorgegeven. Zo is er een bekend liedje waarin we zingen: *Oekraïne, wij hebben de kracht om jou boven de onderdrukking op te tillen. Om jou opnieuw te doen lachen.* Aan wilskracht en doorzettingsvermogen ontbreekt het ons niet. Wat we nodig hebben, zijn wapens.’

Zouden jullie kunnen leven met een compromis met Rusland?

‘Vergeet niet dat wij vandaag niet alleen strijden voor ons land, maar voor ons leven

en onze vrijheid. Rusland wil meer dan alleen maar een deel van Oekraïne. Rusland wil het hele ei. Niet alleen de dooier, het eiwit of de schaal, maar *the whole thing*. Dat is wat ze nodig hebben om hun autoritair regime het eeuwige leven te garanderen. Oekraïners beseffen dat. Als wij verliezen, is het hek van de dam. Dan wordt de democratie in Europa pas echt bedreigd. Wij zijn ons goed bewust van de inzet van ons gevecht. Dat besef geeft ons de energie om door te gaan.'

Zou het kunnen dat Rusland zich bedreigd voelt door de uitbreiding van de NAVO die enkele jaren geleden plaatsvond?

'Ik stel vast dat Oekraïne geen lid is van de NAVO en men ons toch aanvalt. Het enige wat wij doen, is ons verdedigen en vechten voor onze vrijheid. Rusland zegt dat ze strijden voor de denazificatie van Oekraïne. Komaan zeg. Zijn wij nazi's omdat we geen Russen willen worden?'

Hoe verklaar je dat zoveel Russen het huidige beleid steunen?

'Het is de kracht van de propaganda. Ik weet dat er sommige Russen zijn die niet akkoord gaan met Poetin. Ze zeggen: *We zijn het niet eens, maar wat kunnen we doen?* Dat is het verschil met Oekraïners. Wij doen wat we kunnen.'

Wat voor leven leidde jij in Oekraïne?

'Ik woonde en werkte in Kiev. Ik was er mede-eigenaar van een softwarebedrijf. Als ik eraan terugdenk, dan hoor ik opnieuw het geluid van een raket die boven mijn appartement vliegt. Het voelt alsof ze mijn leven in twee splijt. Mijn leven voor en mijn leven na de oorlog.'

Hoe ervaar jij het leven in België?

'Vijf jaar geleden was ik voor de eerste keer in België, op bezoek bij mijn vriendin Olga. Het viel mij op hoe jullie de natuur met respect behandelen. Ook stelde ik vast dat de winters

hier heel wat zachter zijn dan in Oekraïne. Eigenlijk was ik meteen verliefd op dit land.'

'In Oekraïne leven we van dag op dag. Wij maken geen langetermijnplannen voor de dag dat we met pensioen gaan. Onze oudere mensen moeten vaak financieel beroep doen op de jongere generatie, anders lukt het ze niet. Wij leven meer in overlevingsmodus. Laat één ding duidelijk zijn: als ik aan België denk, voel ik vooral diepe dankbaarheid voor wat jullie voor ons doen.'

Vandaag ben je actief in het Oekraïens Centrum voor Vluchtelingen in Brussel. Je helpt er Oekraïense vluchtelingen met dans hun trauma te verwerken.

'Dansen werkt therapeutisch. De dansbewegingen doen de opgebouwde spanningen uit je lichaam wegvloeien. Dat zorgt voor een helend effect. Ik begeleid de vrouwen die naar de workshop komen. Belangrijk is dat ze zich comfortabel voelen, mee in de muziek opgaan en al bewegend de stress uit hun lichaam laten vloeien. Het bevrijdt je van je angsten en negatieve gevoelens.'

'Onderschat niet onder welke druk die vrouwen staan. Vaak strijden hun mannen of zonen in Oekraïne, hebben ze vreselijke dingen gezien en horen ze nog elke dag gruwelijk nieuws. Als ik tijdens zo'n danssessie erin slaag om hun spanningen een beetje te verlichten, dan werkt dat ook helend voor mij.'

Wat helpt je om lichtpunten in de duisternis te zien?

'Ik zie hoe sterk mijn landgenoten zijn. Hun vastberadenheid geeft mij moed. Het doet me geloven dat mijn land een mooie toekomst heeft. Wij hebben jullie politieke steun nodig. Laat ons leren om zonder Russische olie en gas te leven. Daar moeten oplossingen voor zijn. Als we daarin slagen, dan zullen we winnen, want we staan aan de kant van het licht. Voor mij is het duidelijk: we zullen de duisternis verslaan.' ●

DE 'Wir werden die Finsternis besiegen'

Uliana Khalanska hat die Schrecken von Bucha gesehen. Da hat sie begriffen, dass es nicht mehr sicher war, in der Ukraine zu bleiben, und ist zu einer Freundin nach Sint-Pieters-Leeuw geflohen. Heute ist sie im ukrainischen Flüchtlingszentrum in Brüssel aktiv. Dort hilft sie ukrainischen Flüchtlingen, ihr Trauma durch Tanz zu verarbeiten. Tanzen hat eine therapeutische Wirkung. Die Tanzbewegungen bewirken, dass die aufgestaute Spannung aus dem Körper fließt. Das hat eine heilende Wirkung. Es befreit Sie von Stress, Ängsten und negativen Gefühlen. Unterschätzen Sie nicht den Druck, unter dem diese Frauen stehen. Auf der Flucht in einem fremden Land. Oft kämpfen ihre Ehemänner oder Söhne in der Ukraine, sie haben Schreckliches gesehen und hören jeden Tag schreckliche Nachrichten.'

MIDDENIN

Op zoek naar de moederboom

Er zijn zo van die boeken die lang blijven nazinderen. *Op zoek naar de moederboom* van Suzanne Simard is er zo eentje. Ongetwijfeld heeft het te maken met het onverwachte en uitdagende verhaal, een onwaarschijnlijke ontdekkingsreis waarin je wordt ondergedompeld. Simard is de eerste die kan aantonen dat bomen letterlijk in contact staan met elkaar via een ondergronds netwerk van schimmels en bacteriën. Reeds in 1997 publiceerde ze er haar eerste rapport over. Vooral het gebruiken van zeldzame koolstoftracers was revolutionair. Zo kon ze onomstotelijk bewijzen dat er tussen bomen een uitwisseling is van koolstof en andere stoffen.

Haar levensverhaal leest als een afwisseling van veel diepe dalen en hoge hoogten. Ze moest optornen tegen gangbare ideeën, vooroordelen en – niet in het minst – kritische mannelijke collega's. Intussen zijn haar ideeën gemeengoed en zijn ze verder verspreid door onder meer Peter Wohlleben, de beroemde boswachter uit de Eifel die enkele ge vulgariseerde boeken over de materie publiceerde. Haar titanenwerk kostte Simard haar huwelijk, al bleef ze vrienden met haar ex. De voldoening die ze uit haar wetenschappelijk onderzoek haalde, is groot. Je ziet haar stralen tijdens haar TED-talks waarmee ze uiteindelijk wereldberoemd werd. ●

TEKST Herman Dierickx - FOTO Filip Claessens

De muzikale magie van een vriendschap

Vier jaar studeerden gitarist Elliott Knuets en bassist Jonathan Collin zij aan zij aan de Brusselse kunsthumaniora. Deze maand trekken de twee talenten uit de regio samen naar het conservatorium van Bazel, waar ze les zullen krijgen van de fine fleur van de hedendaagse jazz.

TEKST Tom Peeters – FOTO Filip Claessens

⌚ Elliott Knuets (gitaar) & Jonathan Collin (contrabas)

Over het talent van Elliott Knuets is de voorbije twee jaar al vaker verslag uitgebracht. Met name zijn jam met jazzgrootheid Wynton Marsalis, in het zog van diens bigbandconcert in Bozar, kreeg veel media-aandacht. Net als het concert dat hij speelde met het Brussels Jazz Orchestra en zijn eerste album. Zijn klasgenoot Jonathan Collin wacht voorlopig nog op het goede moment om zijn debuut uit te brengen. ‘Drummers en contrabassisten staan sowieso wat meer in de schaduw’, relateert Knuets de relatieve onbekendheid van zijn muzikale spitsbroeder. ‘Zijn tijd komt nog. Er is geen niveauverschil tussen ons.’ De twee beste vrienden zijn ook elkaars grootste fan.

Knuets kan zich het moment waarop hij zijn beste vriend ontmoette nog zo voor de geest halen. ‘Op een opendeurdag van de Brusselse kunsthumaniora was hij aan het jammen met mijn toekomstige gitaarleerkracht Karel Goddaer, die me prompt uitnodigde om aan te schuiven voor The Chicken, de funkjazz-standard van Pee Wee Ellis. De eerste keer dat we mekaar zagen hebben we meteen samen muziek gespeeld.’ Dat zijn ze sindsdien blijven doen. Op school, tijdens concerten in duo of met hun bands, of informeel in de tuin of de aanpalende studio van Knuets’ ouderlijke huis

in Dworp, waar we met het duo afgesproken hebben. Het resultaat van zoveel vlijt kan je eind september met eigen ogen en oren vaststellen tijdens een double bill in CC de Meent in Alsemberg. ‘Tussen onze twee sets zullen we een drietal stukken samenspelen’, zegt Colin. ‘Beschouw het als een feest voor onze vijfjarige vriendschap.’

Spelenderwijs ontdekken

‘Vroeger speelden we elke middagpauze en elk weekend samen’, omschrijft de bassist hun parcours. ‘Spelenderwijs ontdekten we nieuwe technieken. Dat was voor ons traject belangrijker dan wat we op school van onze leerkrachten meekregen. Er bestaat geen magische formule. Die creëer je door veel samen te spelen en mekaar steeds beter te leren kennen.’ Dat was nodig, want zowel de manier waarop de twee muzikanten spelen en componeren als hun karakter verschilt.

‘Elliott is heel ritmisch en blaakt van de energie. Dat stemt overeen met zijn persoonlijkheid. Hij kan soms hyperactief zijn en praat veel, wat ik leuk vind. Je hoort dat ook in zijn muziek die technisch en harmonisch virtuoos is. Als ik componeer of speel, probeer ik een minimum zo rijk mogelijk

te maken. Zelf sta ik niet zo graag op de voorgrond. Ik floreer als ik anderen goed kan laten klinken.’ Dat laatste noemt Knuets de sleutel van hun muzikale vriendschap. ‘Als we samenspelen luisteren we meer naar de ander dan naar onszelf. We pikken *on the spot* dingen van elkaar op, maar zullen toch onze eigenheid behouden. Hoe verschillend we zijn merk ik als we op stap zijn en Jonathan plots enthousiast opmerkt: *Kijk, wat een mooie boom!* Hij ziet daar dan iets speciaal in, en zo is het met zijn muziek ook. Sfeer en gevoelens zijn daarin vaak belangrijker dan structuur of melodie.’

‘Hij beschrijft mijn muziek beter dan ik het zelf kan’, lacht Collin. ‘Elliott is bovendien altijd goedgezind op het podium, maakt grapjes en spreekt de mensen toe, terwijl ik hen veeleer wil hypnotiseren en doen dromen, kortom even wil laten vergeten waar ze zijn. Voor mij moet een concert een verhaal zijn. Mensen hoeven achteraf niet te weten hoe de melodie of de muziek klonk, zo lang ze zich het gevoel maar kunnen herinneren.’

Jazzverslaafd

Dat Knuets jazz zou gaan spelen stond min of meer in de sterren geschreven. Zijn moeder

is een grote jazzfan en zijn oom is jazzpianist Olivier Colette, maar het was buurman Peter Hertmans die de interesse in jazz bij de jonge Knuets aanwakkerde. 'In mijn jeugd waren Paul McCartney en Led Zeppelin mijn grootste invloeden. Jazz was geen liefde op het eerste gezicht. In het begin deed het me niets. Met de tijd ben ik er de rijkdom van beginnen inzien.'

Hetzelfde verhaal bij Collin, die voor hij voor contrabas koos drums, klassieke gitaar en elektrische bas speelde. 'Mijn eerste basheld was Flea van Red Hot Chili Peppers. Ik vergelijk jazz met alcohol. Als kind vind je een pint vies. Pas na een paar keer proberen, ga je het lekker vinden en uiteindelijk raak je verslaafd. De eerste bassist wiens werk ik wilde naspelen was Christian McBride. Ik zag hem op een YouTube-filmpje *Fried Pies* brengen met zijn trio. Waanzinnig wat hij op die grote viool deed! Dat moest ik ook kunnen.'

Tegenwoordig zijn Charlie Haden, Thomas Morgan en Scott LaFaro inspiratiebronnen, en natuurlijk Larry Grenadier (Brad Mehldau Trio) die hij straks zal leren kennen in Bazel. 'Een veel betere contrabasleerkracht kan ik me niet voorstellen', zegt Knuets, die in Zwitserland les zal krijgen van Wolfgang Muthspiel en Lionel Loueke, de gitarist van Herbie Hancock. 'Ons niveau zal alleen maar opgekrakt worden', vervolgt Collin. 'Ik had de ritmesectie waarmee ik mijn toegangsprouf moest doen nooit eerder ontmoet. We hadden amper vijf minuten om af te spreken wat we zouden spelen en toch klonk het resultaat al ongelofelijk goed. Zwitserland zal veel deuren openen.'

Het grote niets

Toch zullen ze hun thuisland missen. 'Ik denk dat Bazel als stad saaier is dan Brussel', zegt Knuets. 'Anderzijds heb ik nooit ergens anders gewoond dan in Dworp en verkiez ik het platteland boven de stad. Alle nummers van mijn debuut zijn hier in de tuin geschreven.' Collin: 'De reden waarom ik niet zo vaak naar Brussel ging, is dat er altijd wel iets van jazz te beleven viel. Je mist dus elke avond iets, terwijl ik eigenlijk een fan ben van het grote niets. Op de buiten word je ook niet geconfronteerd met de druk van mensen door het raam te zien uitgaan. Laat mij periodes van drukte en rust maar afwisselen. Voor mijn ouderlijk huis, op een drietal kilometer van Halle, ligt een gigantisch veld met... euh... niets. Prachtig vind ik dat, maar dan zegt mijn mama: *Maar er is niets.*' (Jacht) •

VR – 30 SEP – 20.15

Elliott Knuets & Jonathan Collin

Double Bill Jazz

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

De sterke vrouwen van de stille film

Veel vrouwen die een belangrijke rol speelden in de filmgeschiedenis raakten in de vergetelheid. Filmspecialiste Anke Brouwers vertelt in haar lezing *Mooi zijn en zwijgen over de vergeten vrouwelijke rolmodellen uit de eerste decennia van de film.*

TEKST Michaël Bellon – FOTO Mary Pickford in *Tess of the Storm Country* (1922)

Anke Brouwers is docente filmgeschiedenis aan de Universiteit van Antwerpen en aan het Koninklijk Conservatorium KASK in Gent. Daarnaast is ze filmjournaliste en scenariste. Je kan haar kennen van de panelgesprekken aan de zijde van Michaël Pas in Cinema Canvas. Recent schreef Brouwers een boek waarin ze een vergeten stuk filmgeschiedenis bovenspit. In *Mooi zijn en zwijgen* kijkt ze terug op de beginperiode van de Amerikaanse stille film, die ongeveer loopt van de eerste geprojecteerde films uit 1895 tot de introductie van de geluidsfilm in 1927. Brouwers documenteert uitvoerig hoe opvallend veel vrouwen er in die periode ook een belangrijke rol speelden achter de schermen als scenarist of regisseur, maar ook in zakelijke functies als manager of producent.

Als creatieve talenten en zakenvrouwen waren deze vrouwen belangrijke rolmodellen. Maar vanaf de jaren 20, toen de film een echte industrie werd, namen de mannen hun plaatsen over en moesten vrouwen vooral mooi zijn op het scherm, en zwijgen. Nadien raakten de vrouwelijke pioniers zelfs helemaal in de vergetelheid, tot ze in de jaren 70 werden herontdekt door de feministische filmkritiek.

In de vergetelheid

De voorbeelden die Brouwers bespreekt, zijn talrijk: Gloria Swanson (uit *Sunset Boulevard*), Lillian Gish (uit *The Birth of a Nation*), Sadie Thompson, Francis Marion, Pearl White,.... Het meest sprekende voor-

beeld is Alice Guy-Blaché (1873-1968), een Française die aanwezig was bij de eerste vertoning van de gebroeders Lumière in 1895 en het jaar nadien zelf debuteerde. Ze maakte talloze films, waarvoor ze zelf de regie, productie, scenario, fotografie, en montage voor haar rekening nam. Daarbij introduceerde ze heel wat technische vernieuwingen en, eenmaal in Amerika, richtte ze in Hollywood een eigen productiemaatschappij op. Toch zou veel van haar werk later aan mannelijke collega's worden toegeschreven. Net zoals die andere grootheid, Mary Pickford, die in talloze films speelde, al de aspecten van het filmen onder de knie had, samen met Charlie Chaplin, D.W. Griffith en haar man Douglas Fairbanks de productiemaatschappij United Artists oprichtte, maar toch steeds mevrouw Fairbanks werd genoemd.

Stille film

Wanneer Brouwers in Meise komt spreken zal ze ongetwijfeld ook een pleidooi houden voor het genre van de stille film, die al dan niet met de muzikale omlijsting op de piano voor magische momenten kan zorgen, en die van de toeschouwers actieve kijkers maakt. De meeste mensen kennen Charles Chaplin, Buster Keaton, Harold Lloyd, of klassiekers als *Nosferatu* en *Pantserkruiser Potemkin*, maar volgens Brouwers zijn 'veel van de mooiste, meest beklievende, ontroerendste, controversiële, progressieve, grappige, stoutmoedige en boeiende films' stille films uit een tijd die zowel cultureel als maatschappelijk, technologisch, industrieel en politiek zeer bewogen was. De stille film was dus zeker geen *stomme film* of een experimenteel curiosum, maar een boeiende episode vol vergeten heldinnen. •

WO – 28 SEP – 20.00

Mooi zijn en zwijgen

Anke Brouwers

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

De komst van een fabriek verandert een dorp

De industriële revolutie veranderde het leven voorgoed. Niet alleen hoe mensen hun leven organiseerden, maar ook hoe de omgeving waarin ze leefden eruitzag. Dat was ook het geval in Lot, waar de wolfabriek van Scheppers het aanzicht definitief veranderde van landbouwdorp tot verstedelijkte gemeente.

TEKST Wim Troch – FOTO Filip Claessens

Wie rond 1825 in Lot passeerde en er pakweg 25 jaar later nog eens kwam, zou de ogen de kost geven. Een kanaal en een spoorlijn, maar vooral een indrukwekkende textiel fabriek hadden Lot onherkenbaar veranderd. Waar eeuwenlang niets anders dan velden en boerderijtjes het landschap bepaalden, bracht de industrialisering hier echt een revolutie.

De ingrediënten om van industrialisering een succes te maken, waren midden 19e eeuw overall dezelfde: de nabijheid van een afzetmarkt en de nabijheid van water. Om de stoommachines aan de praat te krijgen, maar ook om grondstoffen aan te voeren en afgewerkte producten naar klanten te brengen. De aanwezigheid van een spoorlijn betekende een extra troef.

Die bouwstenen waren – door de nabijheid van Brussel, de Zenne, het kanaal en later de spoorlijn – allemaal aanwezig in Lot. Vandaag is de deelgemeente van Beersel een dichtbebouwde gemeente, maar honderden jaren lang was het een dorp dat in het teken van de landbouw stond. Dat veranderde in 1845, toen Brusselaar François Jules Scheppers

investeerde in de bouw van een wolspinnerij. Hij kocht een grond van 4,5 ha tussen de Zenne en wat tegenwoordig de Albert Denystraat is. Het startpunt van een nieuwe fase in de geschiedenis van Lot.

Migranten uit het Land van Waas

Naast een afzetmarkt en een goede infrastructuur voor de aan- en afvoer van grondstoffen en afgewerkte producten, is er nog een andere component cruciaal om van industrialisering een succes te maken: de aanwezigheid van werkkrachten. Een deel van de landbouwers, ambachtsslui en knechten uit de buurt ging aan de slag in de fabriek, maar het aantal werkkrachten in Lot was snel ontoereikend voor de fabriek in expansie. In 1865 kwamen een veertigtal arbeidersgezinnen, goed voor zo'n 262 inwoners, van Steendorp – in het Waasland – naar Lot om er als arbeidsmigrant te werken. Ze werkten voordien in de steenbakkerijen, maar nadat de forten rond Antwerpen klaar waren, nam de vraag naar bakstenen af en verloren ze hun baan. Op zoek naar nieuw werk belandden ze

dankzij de mooie woorden van ronselaars in Lot. Opmerkelijk: hun verhuizing gebeurde per boot. Met de trekschuit voeren ze met hun beperkte hebben en houwen langs de Rupel en het kanaal via Brussel tot in Lot.

Opmerkelijk, maar op zich niet uitzonderlijk. 'Arbeidsmigratie was in de 19e en het begin van de 20e eeuw een veel voorkomend fenomeen. Denk maar aan de massale trek van Vlamingen naar het Waalse industriebekken, naar Noord-Frankrijk of zelfs Amerika. Al deze migranten hadden één ding gemeen: ze hoopen elders een beter leven te vinden', aldus Joke Vandenbussche, diensthoofd Vrije Tijd van de gemeente Beersel die zich in de geschiedenis van de wolfabriek van Lot heeft verdiept.

De Steendorpenaars gingen wonen in de Carré, waar in opdracht van de fabriek twaalf blokken van twaalf huizen werden gebouwd voor de arbeiders. Bedienden woonden richting Sint-Pieters-Leeuw. Zij konden terecht in een van de 41 woningen in de buurt van het station en het kanaal.

Daens

Wie denkt aan een textiel fabriek in de tweede helft van de 19e eeuw, haalt zich bewust of onbewust beelden voor de ogen van het boek, de film of de musical over priester Daens. In de textiel fabrieken in Aalst werkten mannen, vrouwen én kinderen in barre omstandigheden, tegen een hongersaloon.

Ook bij Scheppers was het werk hard, de werkdagen lang (66 uren per week) en de lonen laag. Kinderarbeid was een realiteit waar niemand zich vragen bij stelde. 'In de beginperiode van de fabriek waren de vrouwen in de meerderheid, tot 70% van het totaal aantal arbeiders', weet Vandenbussche. 'Kinderarbeid bedroeg in 1846 meer dan 25% van de totale arbeidskracht. Op dat moment uitsluitend meisjes tot 16 jaar. In 1896 werkten er 230 kinderen in de fabriek (15%), in 1912 spreekt men van 250 tot 300 kinderen tussen 13 en 16 jaar. Dat betekende een procentuele daling ten opzichte van de beginjaren – door de wetten op de kinderarbeid van 1889 en 1892 – maar het blijven nog altijd verschrikkelijke cijfers.'

Paternalisme

Al gaat de vergelijking met de situatie van de arbeiders uit Daens misschien niet helemaal

EN Mill's arrival shatters peaceful village life

The decision for the Scheppers wool mill to be set up in Lot sounded the death knell for the farming village's rural atmosphere. By 1914 most of the 1.624 people working there were women, while a quarter of them were children. They were required to work hard for long hours (66 hours/week) and very low wages. No one even questioned the presence of child labour. The mill's golden years arrived in the early 20th century, when the company succeeded in reaping major awards and earning international fame. The economic disruption that followed World War I dealt a serious blow to the business, when it had to contend with soaring raw material prices and dwindling orders. The mill went bankrupt for the first time in 1938. In common with so many places in the Rand, the traditional *manufacturing industry* has been replaced by jobs in the logistics and service sectors, but the industrial heritage has not been completely wiped out. Many remnants of the wool mill can still be seen in Lot.

① Textielabriek Scheppers (Lot)

op. Scheppers bouwde een fabriek met voor die tijd vooruitstrevende maatregelen die het comfort, de veiligheid en de gezondheid van de werkkrachten ten goede kwamen. Het magazijn had grote vensters die het daglicht binnen lieten. Er waren verhoogde daken in de ververij om de giftige dampen te laten ontsnappen. In 1863 richtte Scheppers een Nederlandstalige school op voor arbeiderskinderen in Dworp en een Franstalige school in Sint-Pieters-Leeuw, elk goed voor zo'n 75 leerlingen. Vanaf 1872 was er ook een meisjesschool en een bewaarschool verbonden aan de fabriek, uitgebaat door de zusters van de Voorzienigheid van Gosselies, waar zo'n 140 kinderen tot 7 jaar werden opgevangen. Er waren uitgaven voor de vergoedingen van schoolmeesters en de pastoor. Eendracht Maakt Macht, de fanfare in Lot, opgericht in 1875, heeft steeds een nauwe band gehad met de fabriek. Repetities vonden tot in 1889 in de fabrieksgebouwen plaats.

'Industrieel paternalisme, liefdadigheid van de patroons, was een manier om arbeiders aan de fabriek te binden, maar het was wel een lange tijd de enige weg voor de verbetering van de werk- en leefomstandigheden van de arbeidersbevolking', zegt Vandenbussche. 'Er zijn geen aanwijzingen om aan te nemen dat de fabrieksbazen in Lot *socialer* waren dan elders. Uit de 19e-eeuwse briefwisseling tussen de gemeente Dworp en de SA de Loth blijkt dat er vaak discussies waren over wie de hulpbehoevende arbeiders moest ondersteunen en wie voor de kosten moest opdraaien. De bouw van een rijkswachtpost in 1886 op de grond van de fabriek, de regelmatige stakingen, en de diverse scherpe artikelen in de socialistische krant *De Textielarbeider* over lage lonen en slechte arbeidsomstandigheden wijzen alleszins niet in de richting van een sociale

fabriek. Desondanks kende het socialistische textielsyndicalisme in Lot maar weinig succes, volgens *De Textielarbeider* omwille van de plattelandsmentaliteit om eerder onderdanig de bevelen van de patroon op te volgen.'

Cholera

De arbeiders hoefden niet in aftandse krotten of beluiken te wonen, zoals hun collega's in de steden, maar ook in de nieuwe huisjes in de Carré was het niet echt vorstelijk wonen.

“ Industrieel paternalisme was een manier om arbeiders aan de fabriek te binden en enig zicht op een levensverbetering te krijgen.

Ze waren klein en liepen geregeld onder water als de Zenne buiten haar oevers trad. Het hoeft niet te verbazen dat bacteriën en ziektes welig woederden in de arbeiderswijk. Een uitbraak van cholera maakte in 1866 – een jaar na de aankomst van de Steendorpenaars – veel slachtoffers. Zo'n tweehonderd inwoners bezweken aan de infectieziekte.

Ondanks de grote sterfte bleef het de fabriek voor de grote gaan. 'Als er in 1846 slechts 153 arbeiders tewerkgesteld zijn, loopt dat in 1896 al op tot 1.425 en in 1914 tot maar liefst 1.624 werklieden', weet Vandenbussche. Lot – toen een gehucht van Dworp en Sint-Pieters-Leeuw – kreeg een eigen parochiekerk, en werd een zelfstandige gemeente.

Begin 20e eeuw beleefde de fabriek haar gouden jaren. Het bedrijf won belangrijke prijzen en kreeg internationale naam en faam. De ontwrichting van de economie na de Eerste Wereldoorlog bracht de fabriek in

moeilijkheden, door de hoge grondstofprijzen en een terugval in het aantal bestellingen. In 1938 ging de fabriek een eerste keer failliet. 'De opvolger, de SA de Loth Nouvelle, zal nog maar een fractie zijn van de bloeiende fabriek van weleer. In 1952 stelt het bedrijf nog slechts 150 mensen tewerk', vertelt Vandenbussche. Uiteindelijk stopten de weefgetouwen en namen verscheidene andere bedrijven hun intrek op de site, zoals Artic en Cartonex. In 1992 legde een hevige brand een groot deel van het complex in de as.

Niet uitgewist

Zoals op de meeste plaatsen in de Rand rond Brussel werd de klassieke *maakindustrie* vervangen door banen in de logistiek en de dienstensector. Maar het industrieel verleden is niet helemaal uitgewist. Vooreerst de fabrieksgebouwen van de wolfabriek van Scheppers, die voor een deel bewaard bleven. De site biedt sinds enkele jaren de thuis voor bijna 200 gezinnen, die er in appartementen, lofts en sociale woningen leven. Het opschrift *Laboremus* – Latijn voor 'laten we werken' – aan de fabriekingang en metalen platen in de vorm van zaagtanddaken in het parkgebied, alsook het standbeeld *Mijsje* verwijzen naar de industriële geschiedenis in Lot. Op de hoge schoorsteen werd een opvallend kunstwerk geplaatst: een blinkende zwerf vogels trotseert de wind. En aan de Carré, op het kruispunt van de Goutstouwersstraat en de Kloosterstraat, werd in 2005 een gedenkplaat onthuld om de arbeidsmigranten uit Steendorp te herinneren. Toen werd de boottocht van Steendorp naar Lot – 140 jaar na de echte migratie – nog eens overgedaan, gepaard met grootse festiviteiten, zodat ook de jongere inwoners van Lot kennis konden maken met dat stukje verleden van hun gemeente. ●

PODIUM

THEATER

VR - 9 SEP - 20.30

De Verooveraars

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO - 11 SEP - 14.30, 15.00 EN 15.30

Doe niet zo sapiens!

Hans Van Cauwenberghe en troep
Terlanen, Sint-Michielskerk,
02 687 59 59

VR - 16 SEP - 20.30

Voorjaarsontwaken

Wolf Wolf

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO - 21 SEP - 20.30

De Wordenaar

De Kolonie MT

Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve,
02 381 14 51

Rigoletto

Deschonecompagnie & compagnie Marius

DO - 22 SEP - 20.15

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

VR - 23 SEP - 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR - 30 SEP - 20.30

Today, I kill you

Skagen

Hoeilaart, op locatie, 02 657 05 04

KIDS

ZO - 18 SEP - 14.30

Drrraai (3j)

Tout Petit

Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

WO - 21 SEP - 14.00

Funky Frida (4-12j)

Drogenbos, GBS de Wonderwijzer,
02 333 05 70

VR - 23 SEP - 20.30

Jongen (+12j)

Carly Wijs, Teateri & de Roovers

Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

ZO - 25 SEP - 10.30

Encanto (+6j)

ontbijtfilm

Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

ZO - 25 SEP - 10.30

Ook muizen gaan naar de hemel (+6j)

ontbijtfilm

Zaventem,
CC De Factorij,
02 307 72 72

ZO - 25 SEP - 10.00

Wolfy (+3j)

ontbijtfilm

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

HUMOR

15 EN 16 SEP - 20.30

Wake me up when it's over

Alex Agnew

Tervuren,
CC De Warandepoort,
02 766 53 47

DO - 22 SEP - 20.30

Els De Schepper ziet ze vliegen

Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

VR - 23 SEP - 20.30

Seniorie De Spielerei

Die Verdammte Spielerei

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

ZA - 24 SEP - 20.30

B3ova

William Boeva

Grimbergen,
CC Strombeek,
02 263 03 43

🕒 Jongen (23/9)

ZA - 24 SEP - 20.00

A Happy Rhythm Comedy

Akropercu

Kraainem, GC de Lijsterbes,
02 721 28 06

VR - 30 SEP - 20.00

III-ième

Jan Jaap van der Wal

Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

DANS

WO - 21 SEP - 20.30

Diptych

Peeping Tom

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA - 24 SEP - 20.15

Sitara

Bollycious

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MUZIEK

VR - 9 SEP - 20.30

Stef Kamil Carlens

One Man Band

Hoeilaart, GC Felix Sohie,
02 657 05 04

ZO - 11 SEP - 11.00

Akad'amuze Ensemble

Meuzemuzecconcert

Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

DO - 15 SEP - 20.30

Op algemene aanvraag

Raymond van het Groenewoud

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

MA - 19 SEP - 15.00

Singalong

Jan De Smet

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO - 22 SEP - 20.00

Viva de Romeo's

Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

VR - 23 SEP - 20.30

Made in Belgium

Living Roots

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR - 23 SEP - 20.00

Neomaan

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

VR - 23 SEP - 20.00

Just the Three of Us

Ben Crabbé, Filip Bollaert & Eric

Melaerts

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

VR – 23 SEP – 20.00
Inmiddels 77...
dat kun je wel zien

Herman van Veen
 Zaventem,
 CC De Factorij,
 02 307 72 72

ZA – 24 SEP – 20.00
Crack it open
STI.LL

Meise, GC De Muze van Meise,
 02 892 24 40

WO – 28 SEP – 20.30
April Verch & Cody Walters
Toernee Mondial on Stage 2022

Dilbeek, CC Westrand,
 02 466 20 30

DO – 29 SEP – 20.15
A Tribute to Neil Young's
Harvest 50

Lenoise
 Alseberg, CC de Meent,
 02 359 16 00

DO – 29 SEP – 20.30
100 jaar Toots
Jef Neve & Teus Nobel

Sint-Genesius-Rode,
 GC de Boesdaalhoeve,
 02 381 14 51

Herman van Veen (23/9)

VR – 30 SEP – 20.15
Elliott Knuets
& Jonathan Collin

Double Bill Jazz
 Alseberg,
 CC de Meent,
 02 359 16 00

VR – 30 SEP – 20.30
History of New Wave
Stijn Meuris e.a.

Vilvoorde,
 CC Het Bolwerk,
 02 255 46 90

VR – 30 SEP – 20.00
Ladysmith Black Mambazo

Zaventem,
 CC De Factorij,
 02 307 72 72

30 SEP EN 1 OKT – 18.30
Wunderkammer #4

Grimbergen,
 CC Strombeek,
 02 263 03 43

FILM

ZA – 3 SEP – 19.00
Openluchtfilm

Dilbeek,
 parking CC Westrand,
 02 466 20 30

DO – 4 SEP – 20.00
Top Gun Maverick

Alseberg,
 CC de Meent,
 02 359 16 00

DI – 6 SEP – 20.30
Nowhere Special

Grimbergen,
 CC Strombeek,
 02 263 03 43

DO – 11 SEP – 20.00
The Duke

Alseberg,
 CC de Meent,
 02 359 16 00

DI – 13 SEP – 14.00
House of Gucci

Linkebeek,
 GC de Moelie,
 02 380 77 51

DI – 13 SEP – 20.30
One Second

Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

DI – 13 SEP – 20.30
El Buen Patron

Dilbeek, CC Westrand,
 02 466 20 30

ZO – 18 SEP – 20.00
La place d'une autre

Alseberg, CC de Meent,
 02 359 16 00

MA – 19 SEP – 20.30
To Olivia

Dilbeek,
 CC Westrand,
 02 466 20 30

DI – 20 SEP – 20.30
The Last Bus

Grimbergen,
 CC Strombeek,
 02 263 03 43

WO – 21 SEP – 20.00
King Richard

Overijse,
 CC Den Blank,
 02 687 59 59

WO – 21 SEP – 20.00
De Zaak Alzheimer

Alseberg,
 CC de Meent,
 02 359 16 00

ZO – 25 SEP – 20.00
Memory

Alseberg,
 CC de Meent,
 02 359 16 00

DI – 27 SEP – 20.30
Ich bin dein Mensch

Grimbergen,
 CC Strombeek,
 02 263 03 43

DI – 27 SEP – 20.30
Notre Dame Brûle

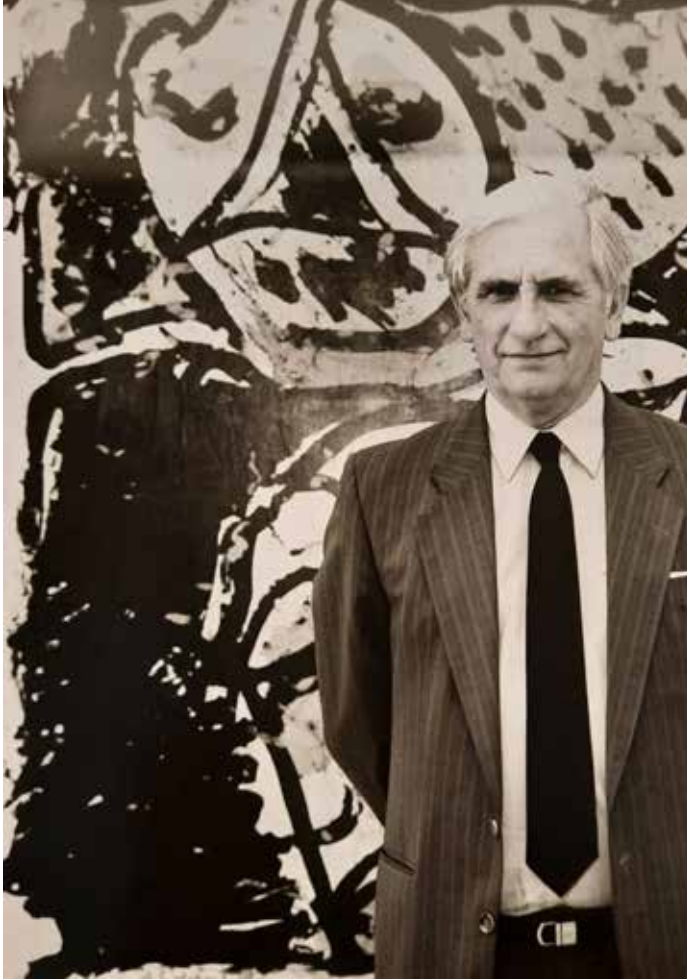
Dilbeek,
 CC Westrand,
 02 466 20 30

WO – 28 SEP – 20.00
Nowhere

Overijse,
 CC Den Blank,
 02 687 59 59

📍 Van privé naar publiek. Collectie Thomas Neiryck (tot 25/9)

EXPO

3 SEP TOT 8 JAN

**Herman Teirlinck
& Frans Masereel**

Beersel,
Huis Herman Teirlinck,
www.huisvanhermanteyrlinck.be

3, 4, 10 & 11 SEP - 13.00

Roll The Waves

Alsemberg,
Tuin der Onlusten,
0486 80 64 48

TOT 5 SEP

**Matra II
Marilyn De Smet**

Wemmel,
GC de Zandloper,
02 460 73 24

TOT 10 SEP

Claudia Neukermans

Asse,
Oud Gasthuis,
02 456 01 60

14 SEP TOT 16 OKT

**Biennale leerlingen
Kunstacademie**

Asse,
Oud Gasthuis,
02 456 01 60

TOT 25 SEP

**Van privé naar publiek.
Collectie Thomas Neiryck**

Drogenbos,
FeliXart,
02 377 57 22

TOT 30 SEP

Biennale Natura Inspiratus

Meise,
Plantentuin,
www.plantentuinmeise.be

TOT 7 OKT

**Kristof Verbrugge
fotografie**

Wemmel,
cafeteria WZC Hestia,
02 460 73 24

TOT 9 OKT

Yawning Stones

Michel François & Douglas Eynon
Grimbergen,
Prinsenbos,
02 263 03 43

VARIA

Ezelsoor (6-13j)

Boekenkafteest

VR - 2 SEP - 15.30

Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve,
02 381 14 51

Linkebeek,
GC de Moelie,

02 380 77 51

ZA - 3 SEP - 10.00

Dilbeek,
CC Westrand,
02 466 20 30

ZO - 4 SEP - 8.00

De Gordel

Provinciedomein Huizingen
& Plantentuin Meise,
www.degordel.be

9 T.E.M. 11 SEP

Hopduvelfeesten

Asse, Boekfosplein,
www.hopduvel.be

10 EN 11 SEP

14.00 EN 11.00

25 jaar Boesdaalhoeve

Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve,
02 381 14 51

ZO - 25 SEP - 14.00

Trekpaardendag

Sint-Pieters-Leeuw,
Colomapark,
02 371 22 62

ZA - 17 SEP - 14.00

Repair Café

Relegem,
GBS,
www.lgrelegem.be

ZO - 18 SEP - 13.00

**Plein Publiq
Straattheaterfestival**

Vilvoorde,
CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

WO - 21 SEP - 20.30

**De toekomst
van de ruimtevaart**

Stijn Ilsen
Dilbeek,
kasteel La Motte,
02 466 20 30

WO - 21 SEP - 20.30

**I just don't understand
Nick Cave**

Kurt Overbergh
Grimbergen,
CC Strombeek,
02 263 03 43

ZO - 25 SEP - 16.30

100j Toots Thielemans

Twam Bearda (beiaard) & Olivier
Vander Bauwede (mondharmonica)
Grimbergen, Abdijtuin

WO - 28 SEP - 20.00

Mooi zijn en zwijgen

Anke Brouwers
Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

WO - 28 SEP - 20.00

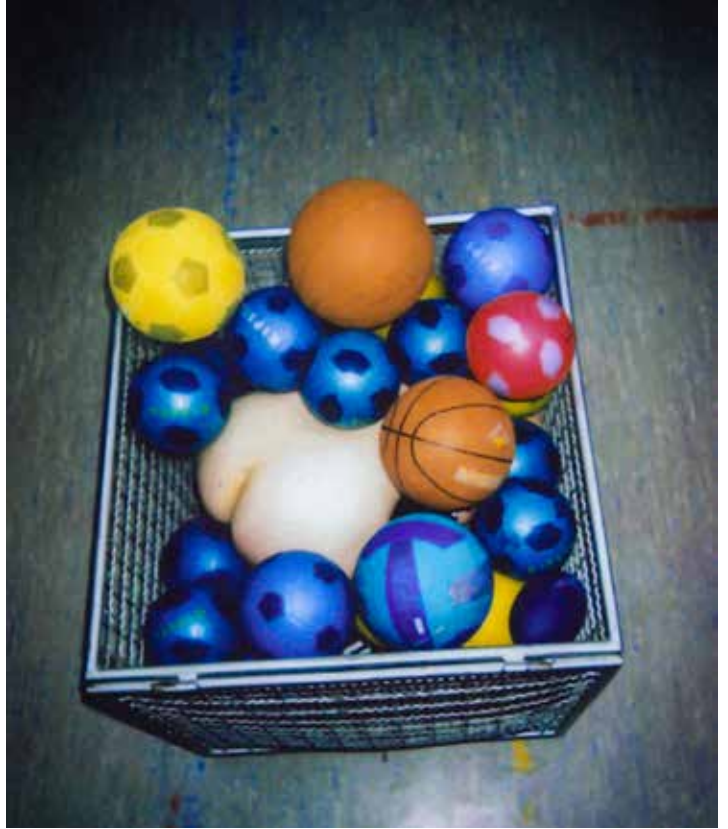
Words. Beats. Jokes.

'Nuff Said
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

Zin in het leven

Amper afgestudeerd en al scoren met je eerste voorstelling. Het overkwam WOLF WOLF. Hun eigenzinnige bewerking van *Who's afraid of Virginia Woolf?* oogstte lof op TAZ en werd meteen geselecteerd voor het TheaterFestival. Voor hun tweede, *Voorjaarsontwaken*, gaan ze opnieuw aan de haal met oud repertoire.

TEKST Lene Van Langenhove - FOTO Lieselot Siddiki

Het lijkt een trend: de jonge generatie dramastudenten heeft weer zin in grote verhalen en durft daarbij ook naar klassiek teksttoneel te grijpen. Zo ook makers/spelers Imke Mol, Naomi Van der Horst, Flor Van Severen en Mitch Van Landeghem die samen met scenograaf/lichtontwerper Gilles Pollak WOLF WOLF vormen. Ze benaderen de tekst vanuit een spelersdramaturgie. Van der Horst: 'Dramaturgische keuzes maken we eerder vanuit de rollen omdat we echt zin hebben om te spelen. Daarbij maken we allemaal beslissingen.' Mol vult aan: 'Meer nog dan vanuit teksten vertrekken we vanuit een narratief, of we eindigen in ieder geval met een narratief. Het verhaal is belangrijk.'

Naar eigen zeggen hebben de spelers allemaal een andere speelstijl. Dat zien ze als een kracht. WOLF WOLF is geïnteresseerd in de grens tussen fictie en realiteit. Het in en uit de fictie stappen wordt een thema. 'We vinden het leuk om te werken met oud repertoire, om te kijken hoe we ons daar tegenover verhouden en wat we er mee kunnen.'

Onzegbare zegbaar maken

Hoe geef je in godsnaam een eigen draai aan een meer dan honderd jaar oude tekst over pubers? Daarvoor moeten we even terug naar de zomer van 2020, toen TAZ de Zomer van O! organiseerde en WOLF WOLF een residentie aanbood. Daar lazen ze heel veel teksten. Alle vier werden ze gecharmeerd door het stuk *Voorjaarsontwaken* van Wedekind. 'Daar zitten zoveel thema's in. Het gaat over de stap naar volwassenheid. Dat sprak ons aan, want we zitten zelf ook in een overgangsfase nu we zijn afgestudeerd en richting de 30 gaan.'

Wedekinds tekst leende zich perfect om een vertaalslag naar het nu te maken, meer dan andere, modernere teksten die de revue passeerden. Die waren al 'af'. Maar dat wil niet zeggen dat het maakproces zonder slag of stoot is verlopen. 'Het kostte ons bloed, zweet en tranen. In het stuk zitten thema's die nu niet meer of op een andere manier actueel zijn. Het gaat bijvoorbeeld over mensen die niet weten waar kinderen vandaan komen en in een heel strenge gelovige gemeenschap leven. We hebben gezocht naar wat daarvan de kern is en of we daar een andere vorm voor konden zoeken. De onwetendheid over voortplanting toen zou je nu kunnen herleiden naar onwetendheid over welke anticonceptiemiddelen er zijn'.

Eigen verhaal

Uiteindelijk schreef het collectief een nieuw stuk, vertrekkende vanuit de mooiste scènes van het origineel. Ze voegden een metalag toe: ze spelen een groep scholieren die repeteren voor het schooltoneel waarbij ze Wedekinds stuk opvoeren. 'In veel *coming of age* films zit schooltoneel. Vaak gaat het over buitenbeentjes die iets moois creëren dat groter is dan de werkelijkheid. Daarin mag het groteske bestaan, heftige emoties krijgen er een plek.' Het schooltoneel als veilige plek om te repeteren voor het echte leven.

Doordat ze allemaal aan het verhaal schreven, slopen er diverse schrijfstijlen en vormen in. Iemand begon liedjes te schrijven, want daarin kan je kwijt wat je in het echt niet gezegd krijgt. De makers wilden ook echt muziektheater maken, met veel referenties aan klassieke muziek. 'Net als met de tekst proberen we met de muziek een verbinding met het

nu te maken. De muziek kleurt de scènes in.'

Toen ze alle materiaal samenvoegden, hadden ze een stuk van meer dan honderd pagina's en kon het schrappen beginnen. 'Het gaat over pogingen om iets uit te leggen, over gevoelens die je niet onder woorden kan brengen. De korte scènes die elkaar opvolgen zijn eigenlijk allemaal pogingen om iets te zeggen. Het blijft onvoorspelbaar en we houden er wel van om het publiek op een verkeerd spoor te zetten.'

Het grappige van het ongemak

De leefwereld van jongeren is vandaag veel meer fluïde dan honderd jaar geleden. Bemoelijkkt dat de identiteitsvorming? Hebben ze andere verwachtingen van het leven? Mol meent van niet, want in het origineel zitten ook gedachten als *Ik heb zoveel gevoelens en ik weet niet wat ik hiermee moet, of ik weet niet of ik volgend schooljaar wel haal en wat dan?*

Van der Horst vertelt dat ze veel gesprekken hadden over die twijfel. Ze staan met negen op scène, want de ploeg is aangevuld met Soraya Van Welsenis, Matthias Van de brul, Valentina Tóth en Gilles Vandecaveye-Pinoy. Daardoor krijg je een diverse groep mensen te zien die allemaal een andere rol aannemen. 'Eén personage heeft een crisis en vraagt zich af of het leven wel voor hem gemaakt is. Ik denk dat dit iets is wat bij jongeren heel hard speelt. Steeds iets aangaan en meteen weer afbreken. Jongeren zijn die veelheid gewend, zij krijgen veel prikkels binnen.' •

VR - 16 SEP - 20.30

Voorjaarsontwaken

Wolf Wolf

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

FAVORIETEN VAN

Jussi Ccoyllo

MOOISTE PLEK**IN PERU**

Mijn geboorteplaats Ayacucho.

FAVORIET GERECHT

Tiradito tres colores (gekookte vis met pikante saus en olijven).

MOOISTE**HERINNERING**

Mijn gelukkige jeugdijaren.

de Belgische cultuur.' Haar dochters heten Killa (5 jaar) en Chaska (10 maanden). In het Quechua betekenen die namen *maan* (killa) en *ster* (chaska). En waarvoor staat Quechua? 'De officiële taal in Peru is Spaans. Daarnaast zijn er maar liefst 47 inheemse talen, zoals het Quechua, of *de taal van de bergen*. Ze wordt in Zuid-Amerika door ongeveer 10 miljoen mensen gesproken. Eigenlijk is het de taal van de Inka's. Het is een taal waarvan ik hou, vooral omwille van haar zachte klanken. Ze doet je denken aan de natuur.'

Spontane solidariteit

Voor Ccoyllo is België een land met veel pluspunten. Ze heeft het over ons openbaar vervoer dat zoveel beter is georganiseerd dan in Peru of over onze gezondheidszorg en onderwijs. 'In Peru is kwalitatief onderwijs zeer duur. Hier is goed onderwijs veel toegankelijker. De Belgische meertaligheid vind ik een troef. Het is geweldig dat mijn kinderen al op jonge leeftijd Frans, Nederlands en Spaans leren. Zelf spreek ik vlot Frans en ben ik al een tijdje Nederlandse les aan het volgen. Het is een taal die ik absoluut wil leren, om zo ook de cultuur beter te begrijpen.'

Mist ze de cultuur van haar geboorteland? 'Mensen die in de bergen wonen, doen aan *ayni*. Dat is een vorm van solidariteit waarbij je spontaan je burens helpt. Heeft iemand je geholpen, dan bied je de helper eten en drinken aan. Die vorm van spontane solidariteit mis ik. Net zoals ons carnaval dat drie dagen duurt. Mensen dansen, zingen en spelen dan gitaar en fluit. De grappigste liedjes krijgen een prijs. Ik kan je verzekeren dat er heel wat wordt afgelachen.'

Jezelf voorbereiden op geluk

Ze vertelt dat er in haar geboortestreek veel kunstenaars zijn. Zelf heeft ze veel waardering voor Miguel Laura Mikel, een textielkunstenaar die wollen creaties maakt.

'Vooral zijn kleuren spreken mij aan. Het zijn die typische warme kleuren die je zo vaak aantreft in Peru. Ze staan symbool voor onze liefde voor het leven.' Voor corona keerde ze één keer per jaar terug naar haar geboorteland. Dit jaar komt haar moeder naar België. Ze heeft veel respect voor haar moeder. Ze is een sterke en strijdbare vrouw. 'Zij vocht voor een beter leven voor haar zeven kinderen. Zij is het levende bewijs van de kracht van *hatariy*, wat *sta op en blijf doorgaan* betekent. Als ik het moeilijk heb, denk ik aan haar wilskracht en doorzettingsvermogen. Zij heeft me doen inzien dat geluk meestal niet zomaar komt. Het begint met je elke dag opnieuw in te zetten. Ik zie dat als een voorbereiding die je treft om klaar te zijn voor het moment waarop geluk zich bij jou aandient.' ●

Geluk komt niet zomaar

Tien jaar geleden kwam Jussi Ccoyllo naar België om haar master te halen. Dat was niet evident. Of zoals zij het zelf samenvat: 'Het was niet makkelijk, maar niet onmogelijk.' TEKST Nathalie Dirix - FOTO Filip Claessens

In Peru werkte Ccoyllo als professor informatica. 'Het waren lange dagen. Door de enorme files naar onze hoofdstad moest ik 's ochtends om 6 uur vertrekken, 's avonds studeerde ik tot 22 uur. Hoe vermoeiend die dagen ook waren, ze hebben mijn droom niet kunnen stukmaken: een master onderwijs-wetenschappen halen in Europa. Ik schreef me in voor een studiebeurs. Toen die werd goedgekeurd, ben ik les gaan volgen aan de UCL Louvain-la-Neuve. Een paar maanden later leerde ik mijn man kennen. Vandaag wonen

we met onze twee dochttertjes in Huizingen. En die master heb ik ondertussen op zak.'

De taal van de bergen

Ze vertelt met veel liefde over haar huwelijk dat in 2013 in het kasteel van Dilbeek plaatsvond. 'Twee jaar later trouwden we voor de kerk in Ayacucho, mijn geboorteplaats. In mijn trouwjurk waren motieven van coca-bladeren verwerkt, een plant die veel voorkomt in Peru. Voor mij staat die jurk symbool voor de verbintenis tussen de Peruaanse en

FR Le bonheur, ça se travaille

Il y a dix ans, Jussi Ccoyllo est venue en Belgique pour obtenir son master. Ce n'était pas facile. Ou comme elle le résume elle-même: 'C'était difficile, mais ce n'était pas impossible.' Au Pérou, elle a travaillé comme professeure d'informatique. 'La langue officielle du Pérou est l'espagnol. En outre, il existe pas moins de 47 langues indigènes, comme le quechua, ou *la langue des montagnes*, qui est parlé par environ 10 millions de personnes en Amérique du Sud. C'est en fait la langue des Incas. Une langue que j'aime principalement pour ses sonorités douces qui rappellent la nature.' Ccoyllo a un grand respect pour sa mère. 'Elle est la preuve vivante du pouvoir du *hatariy*, qui signifie *lève-toi et continue*. Lorsque je suis en difficulté, je pense à sa volonté et à sa persévérance. Elle m'a appris que souvent le bonheur se travaille.'